

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та
страхування
док. екон. наук, професор
_____ Володимир
СИБІРЦЕВ
«___» _____ 202_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
на тему:
«Аналіз фінансового стану підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти 2 курсу, групи
ФС-22М ОПП «Фінанси, банківська справа та
страхування» спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

_____ **Роман ЧЕРНЕНКО**
«___» _____ 202_ р.

Керівник роботи: кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

_____ **Наталія ГАВРИЛОВА**
«___» _____ 202_ р.

Рецензент: заст. головного бухгалтера

_____ **Тетяна СЕРГІЄНО**

Рецензент роботи: к.е.н, доцент, асистент

_____ **Оксана ЮРЧЕНКО**
«___» _____ 2024 р.

Завідувачу кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Володимиру СИБІРЦЕВУ

здобувача вищої освіти економічного
факультету групи ФС-22М

(ОПП «Фінанси, банківська справа та
страхування спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»)

Черненко Роман Вікторович

ЗАЯВА

Прошу дозволити мені виконати кваліфікаційну роботу за другим
(магістерським) рівнем вищої освіти на тему: «Аналіз фінансового стану
підприємства».

« 30 » червня 2023 р.

(підпис)

Погоджено:

Керівник кваліфікаційної роботи:

(підпис) науковий ступінь, вчене звання, **Наталія ГАВРИЛОВА**

« 30 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування:

(підпис) д-р екон. наук, професор **Володимир СИБІРЦЕВ**

« 30 » червня 2023 р.

Центральноукраїнський національний технічний університет
 Факультет економічний _____
 Кафедра фінансів, банківської справи та страхування _____
 Ступінь вищої освіти магістр _____
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» _____
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____
 Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма «Фінанси, банківська справа та страхування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
 завідувач кафедри
 Володимир СИБІРЦЕВ

« 04 » вересня 2023 року

**ЗАВДАННЯ
 НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
 ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
 ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Черненко Роман Вікторович

(прізвище ім'я по батькові)

повністю)

1. Тема роботи «Аналіз фінансового стану підприємства»
 2. Керівник роботи Гаврилова Наталія Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент
 3. Строк подання роботи до захисту 20.01.2024
 4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи. Мета дослідження полягає у комплексності та поглибленні теоретичних основ фінансового стану підприємства й обґрунтуванні практичних пропозицій щодо удосконалення фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення. Для досягнення поставленої мети були розв'язані наступні завдання: дослідження сутності та економічних основ фінансового стану підприємства; проведення аналізу фінансово-економічного стану ОКВП «Дніпро Кіровоград»; розгляд проблеми незадовільного фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення та виявлення можливих напрямків його покращення
- Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			
3			

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану дослідження	<i>жовтень 2023 р.</i>	
2.	Підбір та вивчення літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи	<i>жовтень 2023 р.</i>	
3.	Підготовка та подання керівнику: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - вступу та висновків	<i>листопад 2023 р. листопад 2023 р. листопад 2023 р. грудень 2023 р.</i>	
4.	Подання робочого варіанту роботи керівнику	<i>грудень 2023 р.</i>	
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	<i>грудень 2023 р.</i>	
6.	Нормо-контроль секретаря ЕК, перевірка на академічну доброчесність	<i>грудень 2023 р. – січень 2024 р.</i>	
7.	Відгук керівника	<i>грудень 2023 р. – січень 2024 р.</i>	
8.	Рецензування роботи. Підготовка документів, що подаються до ЕК (листи, довідки, інформаційний листок, висновок-виписка, опубліковані статті).	<i>грудень 2023 р. – січень 2024 р.</i>	
9.	Подання роботи завідувачу кафедри на допуск до захисту	<i>січень 2024 р.</i>	
10.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень завідувача кафедри.	<i>січень 2024 р.</i>	
11.	Подання роботи та супровідних документів до ЕК	<i>січень 2024 р.</i>	
12.	Захист роботи	<i>січень 2024 р.</i>	

Дата видачі завдання:

« 04 » вересня 2023 року

(підпис керівника)

Гаврилова Н.В.

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання:

« 04 » вересня 2023 року

(підпис здобувача)

Черненко Р.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Черненко Р.В. Аналіз фінансового стану підприємства.

Рукопис.

Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування». Центральноукраїнський національний технічний університет, Кропивницький, 2024.

У роботі досліджено теоретичні та методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. Визначено сутність та економічні основи фінансового стану підприємства. Розглянуто діагностику фінансового стану підприємства з позицій забезпечення ефективної діяльності. Розглянуто заходи антикризового управління фінансовим станом підприємства.

Проаналізовано інвестиційну діяльність Обласного комунального виробничого підприємства «Дніпро – Кіровоград». Розглянуто організаційно-економічний стан Обласного комунального виробничого підприємства «Дніпро – Кіровоград». Проведено розгорнутий аналіз фінансового стану Обласного комунального виробничого підприємства «Дніпро – Кіровоград» та розглянуто напрямки, заходи та джерела підтримки підприємства з місцевого бюджету. Проведено аналіз бюджетної підтримки Обласного комунального виробничого підприємства «Дніпро – Кіровоград».

Розглянуто напрямки забезпечення фінансової стійкості підприємств водопостачання та водовідведення. Розглянуто напрямки покращення фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового стану, діагностика фінансового стану, зміцнення фінансового стану, підприємства водопостачання та водовідведення

ANNOTATION

Chernenko R.V. Analysis of the financial state of the enterprise.

Manuscript.

Qualification work for the second (master's) level of higher education in specialty 072 "Finance, banking and insurance" OPP "Finance, banking and insurance". Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, 2024.

Theoretical and methodical aspects of the analysis of the financial state of the enterprise are investigated in the work. The essence and economic foundations of the enterprise's financial condition have been determined. The diagnosis of the financial state of the enterprise from the standpoint of ensuring effective activity is considered. Measures of anti-crisis management of the financial state of the enterprise are considered.

The investment activity of the regional utility production enterprise "Dnipro - Kirovohrad" was analyzed. The organizational and economic condition of the regional communal production enterprise "Dnipro - Kirovohrad" was considered. A detailed analysis of the financial condition of the regional utility production enterprise "Dnipro - Kirovohrad" was conducted, and directions, measures and sources of support for the enterprise from the local budget were considered. An analysis of the budget support of the regional communal production enterprise "Dnipro - Kirovohrad" was carried out. The areas of ensuring the financial stability of water supply and drainage enterprises were considered. Directions for improving the financial condition of water supply and drainage enterprises were considered.

Keywords: financial condition, assessment of financial condition, diagnosis of financial condition, strengthening of financial condition, water supply and drainage enterprises

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1.Сутність та економічні основи фінансового стану підприємства.....	6
1.2.Діагностика фінансового стану підприємства з позицій забезпечення ефективності діяльності.....	14
1.3.Антикризове управління фінансовим станом підприємства.....	16
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ОБЛАСНОГО КОМУНАЛЬНОГО ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА «ДНІПРО – КІРОВОГРАД».....	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика ОКВП «Дніпро Кіровоград».....	22
2.2. Фінансово-економічний аналіз ОКВП «Дніпро Кіровоград» за 2018- 2022 роки.....	30
2.3. Аналіз та оцінка бюджетної підтримки ОКВП «Дніпро Кіровоград».....	41
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	46
3.1. Проблеми незадовільного фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення.....	46
3.2. Напрямки покращення фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення.....	52
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективна господарська діяльність будь якого підприємства відбувається завдяки ефективно організованому, якісному та комплексному управлінню, яке варто розглядати як сукупність взаємоузгоджених дій, спрямованих на розвиток виробничої, господарської та фінансової діяльності підприємства. Тому достатньо важливим є проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства. Оскільки комунальне господарство є одним з найважливіших та пріоритетніших серед усіх секторів національної економіки, то доцільним є проведення аналізу фінансового стану підприємства комунального господарства.

Підприємства комунального господарства має наступну структуру та склад: водопостачання та водовідведення, міський транспорт та дорожнє будівництво і господарство, теплопостачання, електричні мережі та ін.

Україна сьогодні на шляху децентралізації в економіці, промисловості, житлово-комунальній сфері та суспільному житті не може залишити на самоті таку важливу галузь як водопостачання та водовідведення. Все це має сприяти поліпшенню забезпечення населення якісною та відносно дешевою водою, послугами та наданням широким верстам споживачів відчуття економічного зростання за рахунок зниження тарифів, ціни та високої якості товарного продукту та послуг.

Підприємства водопостачання та водовідведення присутнє в усіх регіонах та забезпечує існування та економіки. Такий стан речей актуалізує питання аналізу фінансового стану підприємства водопостачання та водовідведення.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у комплексності та поглибленні теоретичних основ фінансового стану підприємства й обґрунтуванні практичних пропозицій щодо удосконалення фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення.

Для досягнення поставленої мети були розв'язані наступні завдання:

- дослідження сутності та економічних основи фінансового стану підприємства;
- розгляд теоретичних основ діагностики фінансового стану підприємства з позицій забезпечення ефективності діяльності;
- розгляд теоретичних основ антикризового управління фінансовим станом;
- дослідження організаційно-економічної характеристики ОКВП «Дніпро Кіровоград»;
- проведення аналізу фінансово-економічного стану ОКВП «Дніпро Кіровоград»;
- проведення аналіз та оцінки бюджетної підтримки ОКВП «Дніпро Кіровоград»;
- розгляд проблеми незадовільного фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення;
- розгляд напрямки покращення фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення

Об'єкт дослідження є процес фінансового стану ОКВП «Дніпро Кіровоград» в сучасних умовах.

Предмет дослідження є теоретичні та практичні аспекти аналізу фінансового стану в сучасних умовах

Методи дослідження. Дослідження теоретичних аспектів ґрунтується на використанні емпіричних методів наукових досліджень таких як спостереження, систематизація і порівняння. В процесі дослідження теоретико-методичних засад аналізу фінансового стану, фінансової діагностики та теоретичних основ антикризового управління фінансовим станом підприємства використовувались методи класифікації та узагальнення, логіко-історичний та системного аналізу.

Наукова цінність одержаних результатів. До найважливіших результатів, які визначають наукову новизну варто віднести наступні:

запропоновано:

- визначення діагностика фінансового стану розглядається як дії упереджувального характеру спрямовані на виявлення та попередження хиткого стану виробничо-фінансової діяльності підприємства;

одержали подальший розвиток:

- систематизування підходів до визначення аналізу фінансового стану, що більш повно розкриває його зміст та підходи до визначення рівня фінансового стану підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Обґрунтовані практичні рекомендації щодо запровадження заходів діагностики фінансового стану та його аналізу в сучасних умовах можуть бути використані на підприємствах комунального господарства в тому числі і водопостачання та водовідведення.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи доповідалися на: VI Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України» (ЦНТУ, 7-8.12.2023 р.) результатом якого є опублікування тез доповідей на тему: «Напрямки забезпечення фінансової стійкості в кризових умовах»

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота виконана згідно з методичних рекомендацій до виконання та захисту випускних кваліфікаційних робіт. Кваліфікаційна робота викладена на 76 сторінках комп'ютерного тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота включає 12 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел налічує 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та економічні основи фінансового стану підприємства

Аналізуючи існуючу економічну літературу виявлено різноманітність «тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості, фінансового положення підприємства, а також відсутність єдиної думки щодо групування та способу обчислення показників оцінки фінансового стану, саме тому віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених, слід відзначити, що проблема пошуку нових шляхів удосконалення фінансової діяльності підприємства в умовах стрімких ринкових перетворень потребує подальшого науково-практичного дослідження. В значній мірі це зумовлено трансформаційними процесами в Україні, направленими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяльності» [38].

Вагомий науково-методичний внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств внесли вчені-економісти: Аніловська Г., Верхоглядова Н., Дем'яненко М., Лярина Я., Мочерний С., Поддєрьогін А., Савицька Г., Білик М., Федоренко В., Якушев Е., Юрій С. та інші.

Відомо, що «фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. В першу чергу на фінансовому стані підприємства

позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції. Як правило, що вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан. Неритмічність виробничих процесів, погіршення якості продукції, труднощі з її реалізацією призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, в результаті чого погіршується його платоспроможність. Існує і зворотний зв'язок, оскільки брак коштів може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже у виробничому процесі» [38].

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на «забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Це є основою, необхідністю і практичною значущістю систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану. Отже, фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства» [38].

Метою оцінки «фінансового стану підприємства в системі антикризового управління є розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень» [2].

Провідні вітчизняні та зарубіжні науковці фінансовий стан визначають наступним чином:

Так, Савицька Г.В вважає, що фінансовий стан це: «Складна економічна категорія, що відображає на певний момент стан капіталу в процесі його кругообороту і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку» [44].

Дем'яненко М.Я визначає, що фінансовий стан це: «Комплексне поняття, що відображає якісну сторону виробничої та фінансової діяльності ті є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства» [12].

У своїх працях Білик М.Д стверджує, що фінансовий стан це: «Реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою» [3].

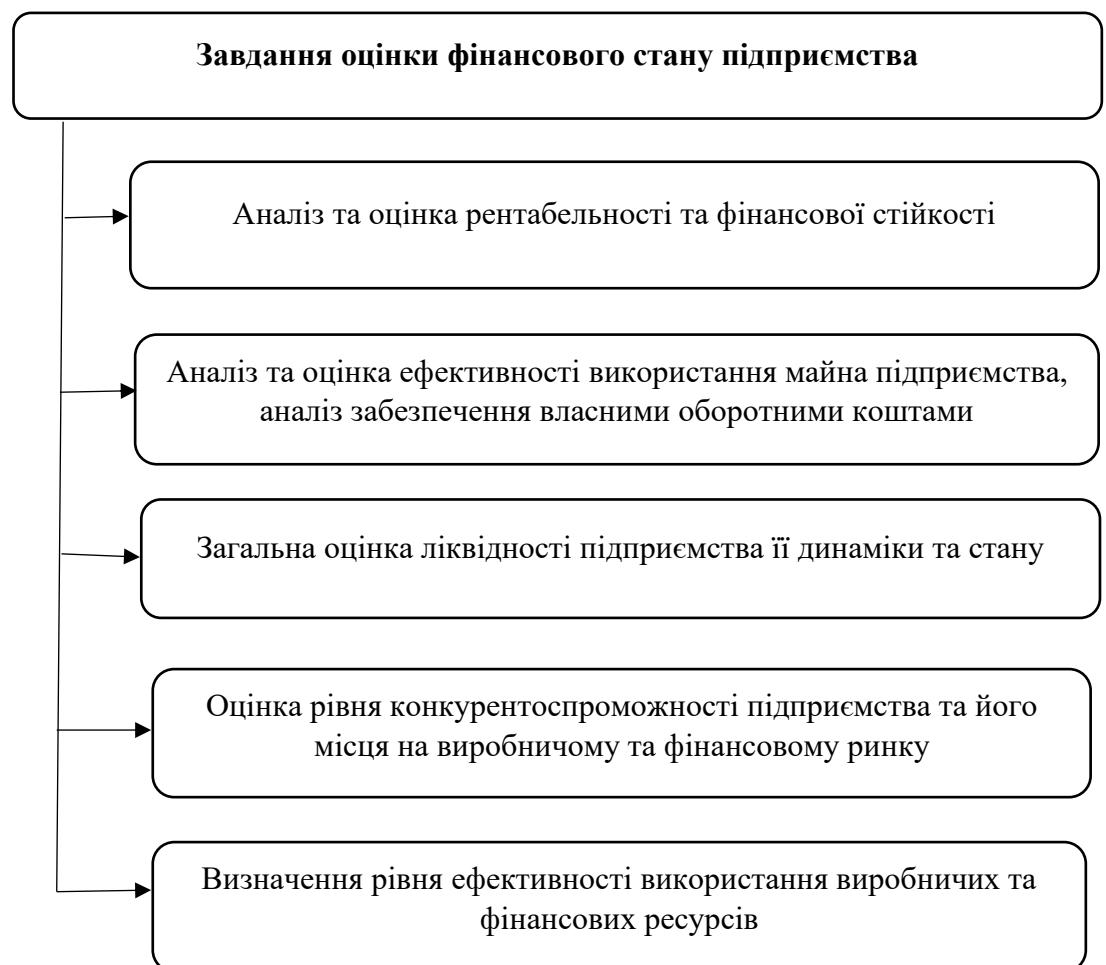
За визначеннями відомого науковця Ю.С. Цал-Цалко, фінансовий стан є: «Сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів економічних систем, реальні та потенційні фінансові можливості» [52].

Дослідник Н.І. Верхоглядова, визначає фінансовий стан як: «Характеристика фінансової конкурентоздатності суб'єкта господарювання (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами що хазяюють» [6].

У працях відчизняних авторів В.Г. Федоренко, Е.Р. Якушев, фінансовий стан визначається як: «Характеризується розміщенням коштів підприємства, джерел їх формування та фінансовою стійкістю» [48].

Праці С.В. Мочерного, Я.С. Ляріної, О.А. Устенко та С.І. Юрія свідчать, що фінансовий стан це: «Наявність у підприємств, фірм, компаній, підприємців та ін. фінансових ресурсів і грошових коштів, необхідних для раціональної господарської діяльності, грошових розрахунків з іншими суб'єктами господарювання та державними органами» [30].

Проаналізовані нами трактування продемонстрували, що більшість визнає таку характеристику фінансового стану, як сукупність, низка або система визначених показників. На наш погляд, визначальним є те, що фінансовий стан підприємства розглядається як об'єктивна економічна категорія, яка може розглядатись з більшою або меншою глибиною та деякою множиною показників. Ці показники, будучи розрахованими величинами та є підґрунтям для прийняття управлінських рішень в умовах невпевненості. До таких показників належать: конкурентоздатність, фінансова стабільність, платоспроможність, ліквідність, результативність виробничо-фінансової діяльності, що при всій їх значимості, характеризують лише окремі аспекти фінансового стану підприємства.

Джерело: складено автором з використанням [2,12,38].

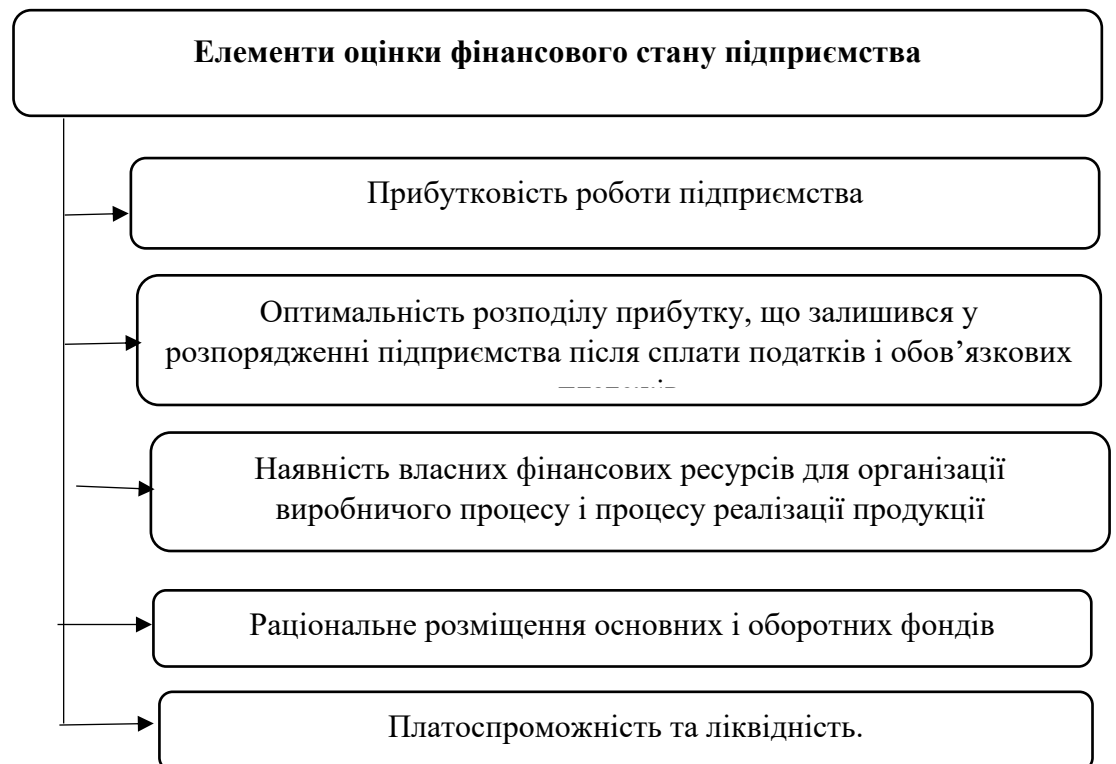
Рис. 1.1. Завдання оцінки фінансового стану підприємства

Існують погляди, де стверджується, що майже всі фінансові показники можна розглядати як величини, що характеризуються тимчасовими розрахованими показниками, дослідження яких як за минулий період, та прогнозно представляє інтерес протягом періодів часу певної тривалості. Тут, розраховані показники за конкретний період у може не враховувати тенденції у виробничо-фінансовій діяльності підприємства.

Наявність фінансових ресурсів є необхідною, але не достатньою умовою для оцінки раціональності виробничої діяльності, що відображається у фінансовому стані підприємства.

Основними завданнями оцінки фінансового стану підприємства представлені на рисунку 1.1.

Фінансовий стан підприємства визначається елементами, які представлені на рисунку 1.2.

Джерело: складено автором з використанням [2,12,38,52].

Рис. 1.2. Елементи оцінки фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства необхідно систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Метою «оцінки фінансового стану підприємства є аналіз фінансової спроможності підприємства, а також розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, можливості подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень» [56].

Важливість фінансового аналізу полягає в тому, що він є підґрунтям для заходів розробки фінансової політики підприємства, засобом визначення недоліків у його функціонуванні та прийнятті виважених інвестиційних та управлінських рішень, зорієнтованих на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Через заходи використання фінансового аналізу можна забезпечити:

- актуальну оцінку рівня ефективності діяльності підприємства та визначення факторів, напрямків та причин досягнення певного заданого стану;
- визначення тенденцій та перспектив розвитку окремого підприємства за заданими показниками та рівнем його фінансового стану;
- розроблення ймовірностних сценаріїв розвитку економічної діяльності: накопичення, опрацювання та раціональне використання інформаційної бази фінансового характеру;
- визначення та розрахунок рівня кредитоспроможності підприємства з метою запозичення ресурсів для здійснення майбутньої господарської діяльності;
- раціональне та обґрунтоване планування, прогнозування, бюджетування;

- визначення рівня потреби і ефективність розміщення фінансових ресурсів;
- оптимізація формування і використання потоків грошових коштів підприємства;
- створення рейтингових систем оцінки фінансового стану господарюючих систем;
- упередження негативних наслідків та своєчасне вживання заходів зорієнтованих на підвищення платоспроможності, фінансової стійкості і прибутковості підприємств;
- виявлення джерел, заходів та резервів зміцнення фінансового стану підприємства;
- розроблення та обґрунтування політики розподілу і використання прибутку;
- визначення рівня підприємницького ризику щодо рівня ймовірності погашення зобов'язань, можливостей до нарощування чистих активів, залучення інвестицій і прийняття управлінських рішень.

Визначивши поняття «фінансового стану підприємства», слід визначити фактори, які безпосередньо впливають на нього. Так, під факторами розуміють можливості здійснення фінансово-господарської діяльності та виявлення причини, що їх визначають.

Фактори, які мають вагомий вплив на фінансовий стан підприємства класифікуються за наступними ознаками:

- за місцем виникнення – зовнішні та внутрішні;
- за структурою – прості, складні;
- за часом впливання – постійні та змінні;
- за ступенем кількісного вимірювання – якісні та кількісні.

Безпосередньо оцінка фінансового стану залежить від рівня доходу і прибутку підприємства, та структури капіталу і активів. «Визначені фактори визначають рівень фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності,

ефективності використання капіталу. Зовнішні фактори непрямо впливають на загальну оцінку фінансового стану. Так, вплив екзогенних факторів на загальний рівень фінансового стану можна оцінити як непрямий, оскільки кількісний вираз впливу того або іншого фактору неможливий, але зазначені фактори безпосередньо впливають на внутрішнє середовище функціонування підприємства, а показники що її характеризують вже напряду впливають на фінансовий стан підприємства. Тобто, вплив зовнішніх факторів по більшому ступеню носить непрямий вплив. Брак або неправильне формування і використання активів може виявитись головною при чиною несвоечасності оплати заборгованості постачальників за одержані сировину й матеріали, неповного та неритмічного забезпечення підприємницької діяльності необхідними ресурсами, а, отже, й погіршення результатів виконання підприємством своїх зобов'язань перед власниками, державою та найманими працівниками. Забезпеченість підприємства активами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення кількісних і якісних показників господарювання» [18].

Для комплексного аналізу фінансового стану підприємства необхідно оцінити тенденції найбільш загальних показників, які з різних сторін характеризують фінансовий стан підприємства. «Показниками та факторами доброго фінансового стану підприємства можуть бути: стійка платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасна організація розрахунків, наявність стабільних фінансових ресурсів. Показники та фактори незадовільного фінансового стану: неефективне розміщення коштів, брак власних оборотних коштів, наявність стійкої заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробництві. До найзагальніших показників комплексної оцінки фінансового стану належать показники дохідності й рентабельності. Велике значення має аналіз структури доходів підприємства та оцінка взаємозв'язку прибутку з показниками рентабельності. Важливо

проаналізувати зв'язок прибутку підприємства з формуючими прибуток факторами, що полегшує практичну орієнтацію в цих питаннях. Дохідність підприємства характеризується абсолютними й відносними показниками. Абсолютний показник дохідності – це сума прибутку або доходів. Відносний показник – рівень рентабельності» [31].

1.2.Діагностика фінансового стану підприємства з позицій забезпечення ефективності діяльності

Термін «діагностика» походить від слова «діагноз», у перекладі з грецької означає «розпізнання, вивчення». Діагностика розглядається як дослідження минулого, теперішнього стану підприємства і передбачення ймовірності розвитку ситуації в оточенні, а її наслідком є обґрунтування заходів щодо вдосконалення системи управління, фінансового оздоровлення підприємства. Діагностика розглядається «як засіб виявлення і визначення ознак та причин відхилень об'єкта від поставлених завдань і мети. Пріоритетним аспектом діагностики є оцінка фінансового стану з метою визначення первісних ознак майбутнього кризового стану» [1, 24].

Діагностика є процесом розпізнавання і визначення негативних (кризових) явищ у виробничо-фінансовій діяльності підприємства на основі визначених локальних змін, визначених залежностей, а також особливо помітних явищ поточної діяльності підприємства. Діагностика фінансового стану зорієнтована на оцінку стану підприємства з метою виявлення проблем розвитку і перспективних шляхів їх вирішення з послідовним забезпеченням рентабельності підприємства, збільшенням прибутковості. «Прогнозування показує можливі шляхи економічного розвитку такого підприємства для досягнення стабілізації його діяльності за рахунок прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень. Кожний з варіантів лежить в основі сценарію майбутнього» [1, 24]. Кожний елемент функціонування діагностики

та прогнозування фінансово-економічної діяльності підприємства – це система, що має чисельні прямі і зворотні зв'язки із зовнішнім середовищем та іншими елементами.

В процесі дослідження варто визначити елементи технологічної структури діагностики і прогнозування, необхідні для реалізації та функціонування в управлінні підприємствами. До них відносяться принципи, методи, техніка, людський фактор, методика, процес, а також вхідна і вихідна бізнес - інформація. Раціональна організація інформаційно-аналітичного забезпечення діагностики та прогнозування фінансового стану повинні виходити з переліку завдань, обов'язкових для їх вирішення, на основі яких визначається система необхідних інформаційно-аналітичних показників за такими критеріями: економічний зміст, форма, вид показника, періодичність отримання та ін.

Основним завданням діагностики фінансового стану варто визначити системну оцінку результативності виробничо-фінансової діяльності за кілька періодів, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на неї, а також визначення реальної фінансової стійкості підприємства в цілому чи окремих рівнів її платоспроможності, кредитоспроможності, інвестиційної привабливості тощо.

Інформаційною базою діагностики фінансового стану підприємства є бухгалтерська, управлінська та фінансова звітність, тобто визначений набір показників, які визначають ділову активність, майновий і фінансовий стани підприємства на конкретну дату.

Система діагностики фінансового стану визначається з використанням алгоритмів дій, технологій, методів і показників. Основними методами діагностики фінансового стану, які широко застосовуються у практиці господарської діяльності, є:

- горизонтальний аналіз – визначається абсолютні й відносні зміни величин різних статей балансу за досліджуваний період;

- вертикальний аналіз – розрахунок питомої ваги окремих статей у загальній валюті балансу, тобто вивчення структури статей активу і пасиву за досліджуваний період;
- коефіцієнтний аналіз – вивчається рівень і динаміка відносних показників фінансового стану, які розраховуються як відношення величин балансових статей чи інших абсолютних показників, які розраховуються на основі фінансової звітності за досліджуваний період;
- факторний аналіз – визначаються причини змін абсолютних і відносних фінансових показників за досліджуваний період та рівень їх впливу на зміну фінансового показника, що його аналізують.

Діагностику фінансового стану підприємства рекомендується проводити у два етапи:

- експрес-діагностика фінансового стану;
- повна, поглиблена та комплексна діагностика фінансового стану.

Це дає можливість проведення комплексного аналізу фінансового стану.

Фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі, прибутковість та ступінь ризиковості господарювання. Тому оцінка результатів діяльності підприємства є одним з основних визначальних елементів у системі прийняття, управління й обґрунтування підприємницьких рішень. Вона цікавить інвесторів, кредиторів, постачальників ресурсів та покупців, тому в умовах посиленої конкуренції підприємству необхідно мати сталу бізнесрепутацію та стійкий фінансовий стан. У зв'язку з цим принципове значення має проведення якісної діагностики фінансового стану.

1.3. Антикризове управління фінансовим станом підприємства

Нині значна кількість підприємств знаходиться у важкому стані, тому після проведення оцінки фінансового стану підприємства варто впроваджувати заходи антикризового управління фінансовим станом.

Важливим етапом проведення антикризового управління є визначення рівня розвитку кризових явищ на підприємстві та можливості впровадження антикризового управління відповідно до визначеного рівня. Ці заходи потребують більш детального розгляду. Розробка заходів антикризової програми здійснюється на етапі управління в умовах невизначеності та на етапі її подолання. Це дійсно є складним процесом, який потребує інтеграції формальних та неформальних оцінок корисності і результативності окремих антикризових альтернатив, виходячи із заданих цільових орієнтирів антикризового процесу. Попереджувальні заходи кризових явищ відображені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Попереджувальні заходи кризових явищ

Виявлений індикатор кризи	Заходи щодо його нейтралізації
Недостатність власного оборотного капіталу	Недостатність власного оборотного капіталу СКП призвело до зниження рівня фінансової стійкості підприємства. Саме тому, нами пропонується підвищити вартість власного оборотного капіталу шляхом поліпшення структури активів підприємства (збільшення вартості оборотних активів)
Оптимізація структури активів та пасивів	Забезпечення ефективної структури капіталу можливе з шляхом визначення негативних чинників впливу на зміну оптимальності структури активів та пасивів, а також їх нейтралізація завдяки впровадженні управлінських рішень

Джерело: складено автором з використанням [2,28].

Основним напрямом «забезпечення досягнення точки фінансової рівноваги підприємством в кризових умовах є скорочення об'єму споживання фінансових ресурсів. Перелік заходів з покращення фінансового становища є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери в якій ведеться бізнес. Тому актуальним постає завдання удосконалення форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємства, тобто пошук нових ефективних шляхів фінансової діяльності» [31].

Ключові показники фінансового стану, заходи антикризового управління фінансової стійкістю завжди були і будуть актуальними. Поряд з цим, незважаючи на незмінність методології визначення ключових показників фінансового стану, визначення результатів аналізу передбачає деякі зміни. Це визначено причинами сучасного функціонування вітчизняних підприємств, коли основною умовою роботи є забезпечення безпеки персоналу та клієнтів, формування платоспроможності за обов'язковими платежами та збереження персоналу. Схематично основу антикризового управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах можна побачити на рисунку 1.3.

Джерело: складено автором з використанням [6,14].

Рис. 1.3. Основа антикризового управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах

З метою зміцнення фінансового стану підприємства в сучасних умовах необхідно налаштовувати фінансову систему, щоб вона могла підтримувати його життєздатність. Тут необхідно сформулювати принципово нові підходи до створення політики управління ліквідністю та оборотності, фінансовою незалежністю та рентабельністю. Так, в умовах воєнного стану багато

підприємств зустрілися із проблемами ліквідності. На початку війни чимало керівників підприємств вилучили кошти із обороту з метою їх збереження, а орієнтовно через три місяці після початку війни, активність підприємств була частково відновлена, але це вже принципово змінило політику управління ліквідністю. Говорячи про «платіжні зобов'язання підприємства, в першу чергу фінансова політика була орієнтована на акумулювання коштів для погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками, які стали основою для забезпечення логістики і, як наслідок, безперервних ділових процесів. Відсутність товарних кредитів та неможливість отримання доступних кредитів у банківських установах сформувало нові фінансові моделі, які передбачають роботу бізнесу за власні кошти. В таких умовах показники ліквідності стають найвищими і передбачають мінімізацію ризиків неплатоспроможності перед постачальниками. Інший напрям регулювання ліквідності орієнтується на виплату заборгованості за заробітної платою, з метою збереження трудових ресурсів, які забезпечують виробництво продукції та стабільність діяльності підприємства» [26].

Практика показала, що в умовах війни, коли відбувається серйозний відтік кадрів, керівники підприємств визначають, що утримати працівників на місцях можливо виключно за рахунок своєчасної оплати праці та демонстрації власної стійкої позиції на ринку та платоспроможності.

Кожне підприємство, що працює в умовах війни зіткнулося із проблемою неможливості використання залучених коштів. Вітчизняний досвід показав, «що постачальники продукції готові працювати із покупцями тільки на умовах повного розрахунку за поставлений товар. Ті компанії, що будували свої бізнес-моделі на основі надання товарних кредитів, перебудували цю модель таким чином, щоб гарантувати постачальникам повернення коштів відразу після отримання товарів (матеріалів чи сировини). За нинішніх умов, це передбачає зменшення фінансових ризиків як для постачальників, так і покупців. Для того, щоб вижити на ринку, численна

кількість компаній були вимушені терміново розрахуватися за заборгованістю і забезпечувати наступні поставки товарів та ресурсів за рахунок власних джерел. Таким чином, в умовах воєнного стану більшість компаній відмовилися від залученого капіталу і перейшли на самофінансування» [26, 45].

Розглянемо основні складові ефективної політики управління фінансовим станом (рис 1.4.).

Джерело: складено автором з використанням [4,9].

Рис. 1.4. Ефективна політика управління фінансовою стійкістю

Ті підприємства, які не мають «достатньої кількості власних фінансових ресурсів і не мають можливість покрити заборгованість перед постачальниками та персоналом, в подальшому не матимуть можливості працювати за установленими в докризовий період моделями. Отже, численна кількість підприємств зупинили свою діяльність і суттєво погіршили показники фінансової стійкості, що спричиняє неплатоспроможність підприємства, а в подальшому можливе банкрутство» [26,45].

Отже, на фінансову стійкість підприємства в сучасних умовах впливає багато чинників, спричинених військовим станом. Основний із них – «нестабільність зовнішнього середовища, яка вимагає грамотного фінансового управління та швидких реакцій на різні виклики. Кожне підприємство, яке працює в умовах воєнних дій, стикається з ситуацією, коли необхідно коригувати бізнес-моделі для того, щоб продовжити функціонування на ринку. Тут, основними завданнями при цьому варто вважати організацію безпеки для персоналу та клієнтів, збереження кадрів та забезпечення платоспроможності перед постачальниками. Відповідна фінансова політика здійснює вплив і на нормативні значення показників фінансової стійкості» [23, 26,45,].

Отже, в результаті дослідження виявлено, що, вимоги до платоспроможності підприємства посилюються. Одночасно з тим, якісні вимоги до рентабельності та оборотності знижується, адже в умовах війни допустимим є те, що підприємство може працювати на межі збитку і навіть з незначним збитком, якщо воно виконує стратегічні завдання економіки, забезпечує наявний споживчий попит, підтримує кадровий потенціал і залишається платоспроможним.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ОБЛАСНОГО КОМУНАЛЬНОГО ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА «ДНІПРО – КІРОВОГРАД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ОКВП «Дніпро Кіровоград»

Виконання кваліфікаційної роботи здійснено на матеріалах ОКВП «Дніпро Кіровоград». Під час збору необхідної економіко – фінансової та господарської інформації виявлено, що «ОКВП «Дніпро-Кіровоград» є суб'єктом підприємницької діяльності та здійснює господарську діяльність в сфері водопровідно-каналізаційного господарства з метою задоволення суспільних потреб у продукції, роботах та послугах, поліпшення побутових умов населення області, а також отримання прибутку і реалізації на основі одержаного прибутку соціальних та економічних інтересів територіальних громад сіл, селищ і міст області в галузі житлово-комунального господарства» [34,35].

«Підприємства водопостачання та водовідведення (водопровідноканалізаційні підприємства) є органічною частиною сучасних міст і поселень, без яких неможливе їх існування та розвиток. Вони забезпечують населення, підприємства й організації питною водою та разом з цим здійснюють відведення стоків з каналізаційних об'єктів за межі міських територій. Сучасне водопровідно-каналізаційне господарство з розвитком міст стає досить складною технічною системою, що за сучасних ринкових умов потребує достатніх знань економіки господарської діяльності цієї галузі» [34,35].

В процесі проведення аналізу , виявлено, що у Кропивницькому зародки водопровідних мереж з'явились, ще 1893р. «Першим джерелом водопостачання міста в ті часи був Озерний водозабір продуктивністю 150000

відер або 1,5 тис. м³/добу. Довжина водопровідних мереж - 16,2 км. Озерний водозабір поступово нарощував потужність. В передвоєнні роки до його складу входили свердловини Річного, Биківського та Злодійського водозаборів загальною потужністю 6 тис. м³/добу. Під час окупації міста водозабори та частина водопровідних мереж були зруйновані. З 1945р. велось відновлення зруйнованих та будівництво нового водозабору Лелеківського, потужністю 4 тис. м³/добу. В 1966р. введено в експлуатацію Масляниківський водозабір. Загальна потужність водозабору була встановлена 8,4 тис. м³/добу. На той час в місті налічувалось населення 161,4тис.чоловік. Розрахункова потреба води для міста склала 60 тис. м³/добу. Загальна фактична подача досягла до 29 тис. м³/добу. Якість води по окремих показниках, таких як вміст заліза, марганцю, не відповідала вимогам ГОСТу «Питна вода». Тому, враховуючи мізерні запаси та якість підземних вод в Кропивницькому, по завданню Держплану України було виготовлено проект водопостачання міста із р. Дніпро. Бурхливого розвитку міська система водопостачання зазнала в 70-ті роки. В 1974р. із введенням 1-ої черги районного водогону "Дніпро-Кіровоград" місто одержало 24,7 тис. м³/добу дніпровської води. У 1984 році збудовано весь комплекс районного водогону і подача води в місто зросла до 100000 м³/добу і у 1992р. була доведена до 150000 м³/добу» [34,35].

В результаті збору інформації виявлено, що «Побудовано парк резервуарів Зони І, насосну станцію Зона ІІ-А, водогін Ø 1000 - 700 мм довжиною 16,7км. від Зони І до Зони ІІ-А, понад 80 км розподільчих водопровідних мереж, тощо. Потужність водогону «Дніпро-Кіровоград» поступово нарощувалось і до 1986р. становила 60 тис. м³/добу, а подача із місцевих джерел на той час склала до 20 тис.м³/добу. Постановою міської санепідемслужби від 7.05.1976р. Озерний, Річний, Биківський та Злодійський водозабори виключені із схеми водопостачання міста через незадовільну якість води. На сьогоднішній день середньодобова подача води на місто складає 55-60 тис. м³/добу, в тому числі: із районного водогону «Дніпро-

Кіровоград» - 45-50 тис. м³/добу.; із місцевих джерел -10 тис. м³/добу. В резервуари (4 по 10000 м³) Зони І поступає очищена вода із районного водогону «Дніпро-Кіровоград». Тут з метою знезараження проводиться до хлорування води. Із резервуарів Зони І вода самопливом через два водогони ø 1000 і 1200мм транспортується в місто. Водогін проходить через місто і транспортує воду до РЧВ V=2000м³ на насосну станцію Зони II-б, в мікрорайони В. Балка, Катранівка, частини Кущівки, 18 мкрн. та Зони II-А. Водогін діаметром 1200мм L=22 км. проходить поза містом з північно-західного боку і транспортує воду до РЧВ Зони II-А. Насосна станція Зони II-А подає воду майже на всю правобережну частину міста і центр. Потужність насосної станції Зони II-А 65 тис. м³/добу. На території розташовано 2 резервуари по 5000 м³ кожний. На водопровідних мережах протяжністю 800,5км. збудовані і працюють 8 водопровідних насосних станцій. Крім дніпровської води, споживачам міста подається вода із місцевих джерел, які зведені в два водозабору: Лелеківський і Холодні ключі, що раніше входив до складу Масляниківського водозабору. До складу Лелеківського водозабору входять 37 свердловин, в т.ч. робочих - 11, 2 резервуари V= 1000 м³ і 500 м³, дві насосні станції II підйому, хлораторна. Вода з Лелеківського водозабору подається в лівобережний район Лелеківки та на насосну станцію III-го підйому Зони II-б. На території Зони II-б є три резервуари: два по V= 1000 м³ і один V= 2000 м³. До складу водозабору Холодні ключі входять свердловини, розташовані в б. Базарній (Холодні Ключі) - 17 штук, із них робочі – 6» [34, 35].

За результатами проведених досліджень виявлено, що «до 1947 року в місті Кіровограді каналізація була відсутня, населення користувалося вигрібними ямами, з яких нечистоти вивозилися на поля фільтрації. У 1958 році було закінчено будівництво, потужністю 8,4 тис. м³/доб., першої черги комплексу міської каналізації, тобто 12км каналізаційних мереж, дві насосні станції перекачки, біоставки. У 1973р. закінчено будівництво другої черги

комплексу міської каналізації, тобто 104км мереж, і перша черга очисних споруд потужністю 30 тис. м³/доб. з повною біологічною очисткою стічних вод. У 1989-90 роках частково збудована друга черга очисних споруд, що збільшило потужність ОС до 60 тис. м³/доб. У 1991р. розпочато будівництво третьої черги ОС потужністю 100 тис. м³/доб., але будівництво припинено. До теперішнього часу залишилися не каналізованими райони Лелеківки, Ст.Балашівки, Масляниківки, Арнаутово, Завадівки, Балки, Кущівки» [34, 35].

ОКВП «Дніпро Кіровоград» «забезпечує здійснення єдиної державної і регіональної політики в Кіровоградській області, єдиної науково-технічної та інвестиційної політики, удосконалення організації управління, форм і методів господарювання, розвитку ринкових відносин, підвищення ефективності використання майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області в галузі житлово-комунального господарства. Обласне комунальне виробниче підприємство «Дніпро-Кіровоград» належить до спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області, засновником якого виступає Кіровоградська обласна рада. Департамент житлово-комунального господарства Кіровоградської обласної державної адміністрації забезпечує галузеву політику ОКВП «Дніпро-Кіровоград». Юридична адреса: 25009, Кіровоградська обл., місто Кропивницький, вулиця 50 років Жовтня, будинок 19А, код ЄДРПОУ 03346822» [34, 35].

Основним напрямком діяльності підприємства є централізоване водопостачання та водовідведення. ОКВП «Дніпро-Кіровоград» – «цілісний майновий комплекс (гідротехнічні споруди і трубопроводи магістрального районного водопроводу “Дніпро-Кіровоград” та водопровідно-каналізаційні споруди і мережі міст Світловодська, Олександрії, Знам’янки, Кропивницького і селищ міського типу Дмитрово та Пантаївка), який обслуговують Світловодське, Олександрійське, Знам’янське та Кіровоградське водопровідно-каналізаційні господарства (ВКГ). Зазначені об’єкти експлуатують кваліфіковані працівники в кількості 1483 чол.

Джерелом водопостачання для магістрального районного водопроводу «Дніпро-Кіровоград» є поверхневі води Кременчуцького водосховища, звідки здійснюється водозабір до Дніпровської водоочисної станції (ДВС) і Водопровідних очисних споруд (ВОС), а також підземні водозабори «Лелеківський» і «Холодні ключі» для міста Кропивницького і «Ново-Пилипівський» для міста Олександрії. Вони забезпечують питною водою міста обласного підпорядкування, прилеглі сільські населені пункти, де мешкає біля 500 тисяч жителів і зосереджено 70% всього виробничого потенціалу Кіровоградської області [34,35].

«Магістральний районний водопровід (МРВ) «Дніпро-Кіровоград» - система централізованого водопостачання, проектною потужністю 168 тис. м³/добу, побудований за проектом Одеського проектного інституту «Укрюжгіпрокоммунстрой», був введений в експлуатацію в 1973 році. До складу МРВ «Дніпро-Кіровоград» входить магістральний трубопровід в дві нитки (деякі ділянки в три нитки), насосна станція I-го підйому, комплекс ДВС з насосною станцією II-го підйому (1 РЧВ-10 тис.м³, 1 РЧВ-5 тис.м³, 1 РЧВ-3,4 м³), водопровідні підвищувальні насосні станції «Олександрія» (2 РЧВ по 5 тис. м³) «Пантаївка» (РЧВ 8 тис. м³ та 2 РЧВ по 2 тис. м³), «Знам'янка» (2 РЧВ по 5 тис. м³) та Зона I (4 РЧВ по 10 тис. м³). На зазначених спорудах вода, яка забирається з Кременчуцького водосховища, доводиться до питної якості, відповідно до вимог ДСанПіНу 2.2.4-171-10, проходить знезараження рідким хлором, транспортується по магістральним трубопроводам на відстань 120 км, з додатковим знезараженням гіпохлоритом натрію на підвищувальних насосних станціях, реалізується 33-м попутнім споживачам (сільські комунальні підприємства, виробничі підприємства, садові товариства, фермерські господарства, малі підприємства тощо) та населенню, підприємствам і бюджетним установам через розподільчі водопровідні мережі Світловодського, Олександрійського, Знам'янського та Кіровоградського ВКГ» [34,35].

До складу підприємства входить «Світловодське ВКГ виконує обслуговування виробничо-господарської діяльності ОКВП "Дніпро-Кіровоград" по забезпеченню питною водою та відведенню стоків міста Світловодськ. Світловодським ВКГ обслуговується 19,4 тис. абонентів, послуги водопостачання та водовідведення надаються – 48,0 тис. особам. Джерелами водопостачання м. Світловодська є районний водопровід "Дніпро-Кіровоград" та місцевий водозабір поверхневих вод з ВОС потужністю 15 тис.м³ на добу. До складу системи водопостачання господарства входять 3 водопровідні насосні станції та 171,1 км водопровідних мереж. На водопровідних мережах розташовано 6 резервуарів чистої води загальною ємністю 4,75 тис.км³. До складу системи водовідведення господарства входять: 97,39 км каналізаційних мереж, 11 каналізаційних насосних станцій (2 головні та 9 – перекачки), каналізаційні очисні споруди повної біологічної очистки потужністю 10 тис.м³ на добу [34,35].

Важливою складовою «Дніпро -Кіровоград» є «Олександрійське ВКГ виконує обслуговування виробничо-господарської діяльності ОКВП «Дніпро-Кіровоград» по забезпеченню питною водою та відведенню стоків міста Олександрія. Олександрійським ВКГ обслуговується 40,9 тис. абонентів, послуги водопостачання та водовідведення надаються - 76,8 тис. особам. Джерелами водопостачання м. Олександрії є магістральний районний водопровід «Дніпро-Кіровоград» та підземний водозабір «Ново-Пилипівський», продуктивністю 720 м³ на добу. До складу системи водопостачання господарства входять: 2 водопровідні насосні станції другого підйому («Димитрівська» та «Ново-Пилипівська»), 18 підвищувальних насосних станцій, 296,4 км водопровідних мереж. На водопровідних мережах розташовано 4 резервуари чистої води загальною ємністю 3,4 тис. м³. Господарство обслуговує три системи водовідведення: м. Олександрії (Марто-Іванівські каналізаційні очисні споруди потужністю 21 тис.м³ на добу), смт. Димитрове (Димитрівські каналізаційні очисні споруди потужністю 1,2

тис.м³ на добу), смт. Пантаївка (поля фільтрації потужністю 0,6 тис.м³ на добу). Загальна протяжність мережі водовідведення складає 136,23 км» [34,35].

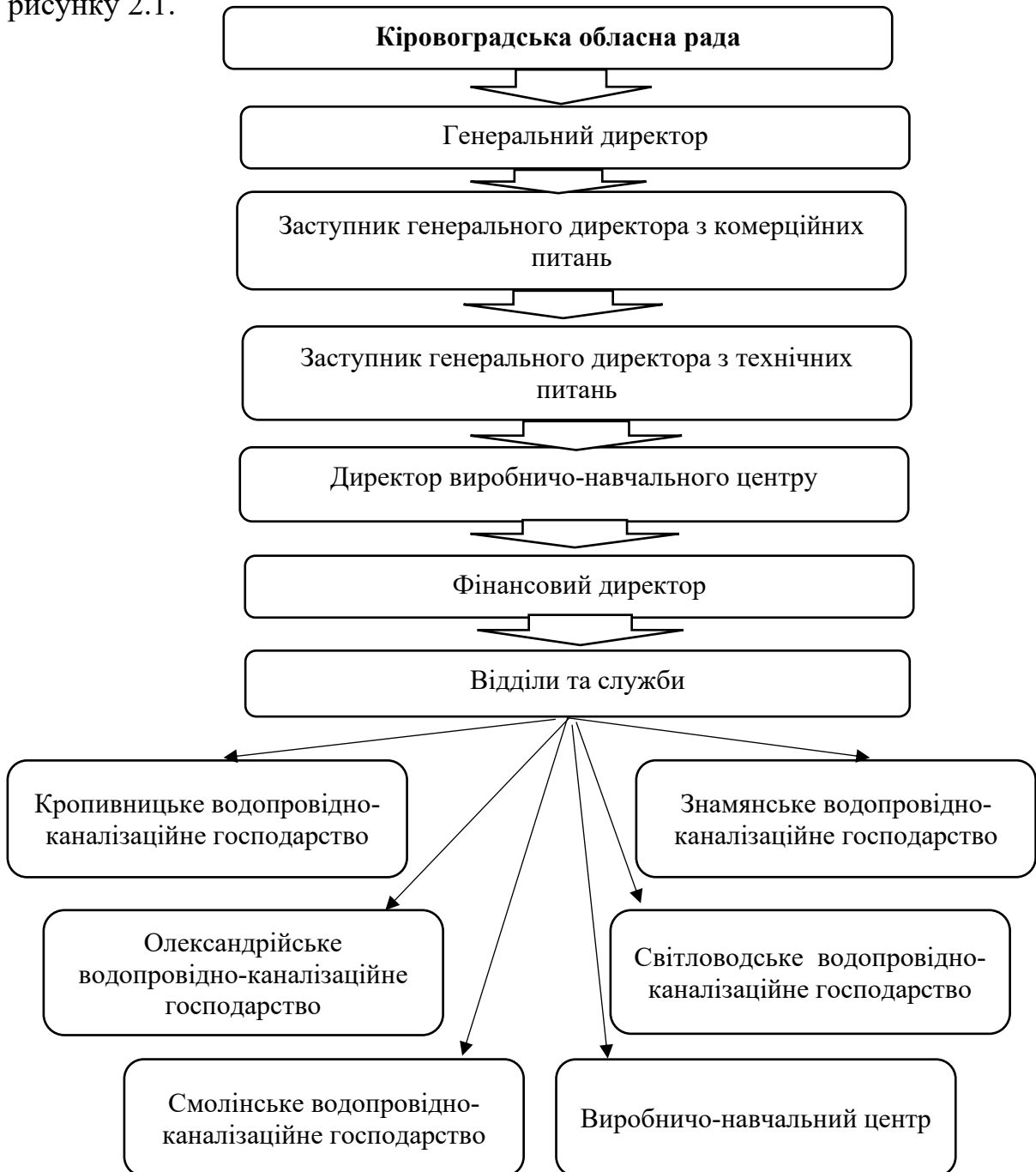
Також складовою частиною «Дніпро -Кіровоград» входить є «Знам'янське ВКГ виконує обслуговування виробничо-господарської діяльності ОКВП "Дніпро-Кіровоград" по забезпеченню питною водою та відведенню стоків міста Знам'янка. Знам'янським ВКГ обслуговується 11,7 тис. абонентів, послуги водопостачання та водовідведення надаються – 23,3 тис. чоловік. Джерелом водопостачання м. Знам'янки є районний водопровід «Дніпро-Кіровоград». Протяжність водопровідних мереж становить 95,8 км, протяжність каналізаційних мереж – 23,74 км. Очистка стоків здійснюється на каналізаційних очисних спорудах проектною потужністю 15 тис.м³ на добу, які на даний час використовуються лише на 13-15%. Стоки на очисні споруди подаються двома каналізаційними насосними станціями» [34, 35].

Джерелами водопостачання м. Кропивницького та приміських населених пунктів є районний водопровід «Дніпро-Кіровоград» та підземні водозабори «Лелеківський» і «Холодні ключі». До складу системи водопостачання міста входять: 10 водопровідних насосних станцій, три хлораторні, 800,73 км водопровідних мереж. На водопровідних мережах розташовано 20 резервуарів чистої води загальною ємністю 61,45 тис.м³, з них задіяні 12 місткістю 56,5 тис.м³. До складу системи водовідведення підприємства входять: 307,7 км каналізаційних мереж, 24 каналізаційні насосні станції, каналізаційні очисні споруди, оглядові колодязі на мережах – 8245 штук. Стоки від районів міста транспортуються на головну каналізаційну насосну станцію, яка перекачує їх на каналізаційні очисні споруди [34, 35].

На каналізаційних очисних спорудах потужністю 60,0 тис. куб.м на добу стоки проходять процес механічного і біологічного очищення. Очищені стічні

води проходять процес доочищення на біоставках і скидаються в річку Інгул» [34,35].

Організаційна структура ОКВП «Дніпро –Кіровоград» представлена на рисунку 2.1.

Джерело: складено автором з використанням [34,35].

Рис. 2.1. Організаційна структуру ОКВП «Дніпро –Кіровоград»

Запаси	11105	13640	14906	24397	24566	2535	22,7	126 5	9,2	949 1,0	63,6	16 9,0	0, 7
Виробничі запаси	10205,0	12452	1477 1,0	2368 9,0	2456 6,0	224 7,0	22, 1	231 9,1	18, 2	891 8,0	60,3	877	3,8
Товари	900	1188	135	708	-	288	32, 0	-10 53	088 ,6	572	42 0,6	-	-
Дебіторська заборгов. за продукцію, тов, роботи, послуги	44795,1	58416	8789 6,0	9167 9,0	1355 79,0	136 21	30, 4	294 80	50, 4	378 3	4,3	63 90 0	69 ,8
Дебіторська заборгов. за розрахунка ми з бюджетом	8899,0	2442,0	1910,0	8357	1571 ,0	- 645 7	-72,7	- 532	-21, 8	644 7,0	3 5 7, 6	- 67 86	- 81 ,2
у тому числі з под. на прибуток	-	845,0	899, 0	5165 ,0	559	-	-	54	6,3	426 6	47 4,4	-4607	-8 9,2
Інша поточна дебіторська заборгов.	57223	45653	2104 3	1167 8	9304	- 115 70	- 20, 2	- 246 10	- 53, 9	- 936 5	- 44, 5	- 237 4	- 20, 3
Гроші та їх еквіваленти	20556,0	46339	84581, 0	6437 8,0	2591 ,0	25783	125 ,4	382 42	82, 4	-20 203	-23, 8	-38 592	-5 9,9
Готівка	5	8	23	26	21	3	60	15	187 ,5	3	13,1	-5	- 19,2
Рахунки в банках	20529	46261	8455 8,1	6435 2,0	2547 ,0	25705	125 ,1	382 97	82, 7	-20 206	- 23,9	- 618 05	- 96,1
Витрати майбутніх періодів	52,0	75,0	82,0	83,0	92	23, 0	44, 1	7,0	9,3 3	1,0	1, 2	9,0	10, 9
Інші оборотні активи	1072	640,0	4826 ,1	1245 2	1631 5	- 453	- 40, 3	418 6	654 ,1	762 6	15 8,1	386 3	31, 1
Усього оборотні активи	14370 2,0	16720 5,0	2152 44,0	2130 24,0	1900 18,0	235 03, 0	16, 4	480 39	28, 7	- 222 0	- 1,1	- 230 06	- 10, 8
Активи	13744 36,0	14539 45,0	16158 81,1	1795 544	1905 795	795 09	5,6	161 936	11, 2	179 663	11, 3	110 251	6,2

Джерело: складено автором з використанням [34,35].

За результатами здійснених розрахунків бачимо, що відбувається загальне збільшення обсягів активу балансу за весь період. Так, у 2019 році в порівнянні з попереднім роком загальні активи збільшились на 79509,0 тис. грн., у 2020 в порівнянні з попереднім на 161936,1 тис. грн., по відношенню

до їх загальної вартості. У 2021 році відбувається збільшення загальної суми активів на 179663,0 тис. грн. У 2022 році в порівнянні із попереднім на 110251,1 тис.грн. Це відбулось за рахунок збільшення обсягів запасів, у 2019 році на 2535,1 тис. грн., у 2020 році на 1266,1 тис. грн., у 2021 році на 9491,1 тис. грн. а у 2022 році на 169,1 тис. грн. За рахунок дебіторської заборгованості на 13621,0 тис. грн. у 2019 році в порівнянні із попереднім, на 29480,1 тис. грн. , у 2020 році, та на 63900,0 тис. грн. або у 2022 році в порівнянні з попереднім.

Таблиця 2.2

Аналіз структури активу балансу ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки

Актив	Станом на 31.12.									
	2018		2019		2020		2021		2022	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Немат. активи	9486,0	0,7	9499,0	0,6	9483,0	0,58	9979,0	0,5	9908	0,5
первісна вартість	10315,1	0,76	10432,0	0,7	10476,0	0,59	10602	0,59	10555,1	0,6
Накопичена амортизація	829,0	0,06	933,0	0,06	993,0	0,04	623,1	0,03	647,1	0,03
Основні засоби:	1221248	88,85	1277241	87,9	1391154	86,1	1572541	82,51	1705476	89,5
первинна вартість	506148,0	368,3	5139254,1	353,8	5354922,0	331,4	5625652	295,3	5830571,0	305,8
Знос	-3840200	-279,0	-3862013	-265,7	-3963768,0	-245,4	-4053111,1	-213,3	-4125095,1	-216,5
Усього необорот. активи	1230734,0	89,5	1286740,1	88,4	1400637,1	86,7	1582520	83,2	1715777,1	90,1
Запаси	11105	0,8	13640	3,1	14906	0,9	24566	1,4	24566	1,3
Виробничі запаси	10205	0,7	12452,1	2,8	14771	0,9	24566	1,4	24566	1,3
Говари	900	0,06	1188	0,26	135		-	-	-	-
Дебіторська заборгов. за прод, товари, роб, послуги	44795	3,2	58416,1	12,8	87896	5,5	135579,0	7,22	35579,1	7,2
Дебіт. заборг. за розрах. з бюджетом	8899,0	0,65	2442	0,51	1910,0	0,11	1571,0	0,1	1571,1	0,08
у тому числі з податку на прибуток	-	-	845	0,05	899,0	0,06	559,0	0,04	559,0	0,00

Інша поточ. дебіт. забор.	57223,0	4,1	45653,0	10,2	21043,1	1,4	9304,1	0,5	9304,1	0,5
Гроші та їх еквіваленти	20556,1	1,5	46339,1	10,1	84581,0	5,2	2591,0	0,15	2591,1	1,5
Готівка	5,0	0,00	8,0	0,0	23,0	0,00	21,0	0,0	21,0	0,0
Рахунки в банках	20528,8	1,6	46261,1	10,3	84558,1	5,3	2547,2	0,15	2547,1	1,5
Витрати майб. пер.	52,0	0,00	75,1	0,0	82,1	0,00	92,1	0,00	92,0	0,0
Інші обор. активи	1072,1	0,07	640,0	0,06	4826,0	0,3	16315	0,85	16315	0,9
Усього обор. акт.	143702,0	10,5	167205,1	11,8	215244,0	133,4	190018	9,9	190018,1	9,8
Активи	1374436	100	1453945	100	1615881	100	1905795	100	1905795	100

Джерело: складено автором з використанням [34,35].

Аналізуючи структуру активів спостерігаємо, що найбільшу питому вагу у загальному обсязі активів становлять основні засоби. І станом на кінець 2018 року вони склали 1221248,0 тис. грн. у загальному обсязі, станом на кінець 2019 року основні засоби склали 1277241 тис. грн., а станом на кінець 2020 року – 1391154 тис. грн., станом на кінець 2022 року – 1705476 тис. грн. Велику питому вагу у загальному обсязі активів складає дебіторська заборгованість за продукцію, товари послуги. Незначний обсяг складають рахунки в банках приблизно 1,%%.

Таблиця 2.3

Аналіз складу пасиву балансу ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки

Пасив	Станом на 31.12.					Відхилення							
	2018	2019	2020	2021	2022	2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
						тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
I. Власний капітал													
Зареєстров (пайовий) капітал	228628,0	228628	233876,1	246435,1	268172,0	0,0	0,0	5248,0	2,4	12559,1	5,5	21737,0	8,9
Внески до незареєстр стат. кап.	5501,0	-	5248,1	11347,0	3394	-5501	0	-	-	6099,1	116,3	-7953,0	-70,2

Капітал у дооцінках	509222	431553	357164	241952	199984	-77669	-15,2	-74389,0	-17,2	-115212	-32,3	-41968	-17,3
Нерозпод. прибуток (непокрит збиток)	(139645,0)	(97272,1)	(124641,0)	(92654,0)	(350466)	-42373	-30,3	27369	28,1	-31987	-25,7	257812	278,2
Неоплачений капітал	(5501)	(1298)	-	-	-	-4201,0	-76,6	-	-	-	-	-	-
Усього власний капітал	592704,0	560740,0	466399,0	395733,0	128710	-31964	-5,4	-94341	-16,8	-70666	-15,1	-267023	-67,6
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення													
Довгост. кредити банків	257257,1	338970	565436,2	697868,0	937254,0	81713,1	31,6	226478	66,9	132432	23,5	239386	34,3
Інші довгострок зобов'язан	311455,0	340338,0	336348,0	346807,0	347807,0	28883,0	9,2	-3990	-1,2	10459	3,1	0	0
Усього довгостро зобов'язань та забезпечень	568712	679308	901784	1087963	1285061	110596	19,4	222476	32,7	186179	20,6	197098	18,1
III. Поточні зобов'язання і забезпечення													
Короткостр кред банків	4678,1	4967,0	3719,1	-	14022,0	289	6,1	-1249	-25,1	-	-	-	
Поточна кредиторс заборг за:													
Довгостр. зобов'язан	17527,1	35011,1	41793	54079,0	153318,1	17484	99,8	6782	19,5	12286	29,4	99239,1	183,5
товари, роботи, послуги	94768	76635	89966,0	135267,0	145703,0	-18133	-19,1	13331,1	17,5	45301,1	50,4	10436	7,8
розрахун з бюджетом	22455	37428	45118,0	41275,0	61864,0	-187027	-83,4	7690	20,5	-3843	-8,5	20589	49,8
Розрахун зі страхування	2158,1	2827,0	3457	4628	4769	669,0	31,1	630,1	22,3	1171,0	33,9	141	3,1
розрахунки з оплати праці	8119	10572	12643	17518	17167	2453	30,2	2071	19,6	4875	38,6	-348	-1,9
Поточні зобов'язан ня	6988,0	8736,0	12091,0	14363,1	22195,1	1748	25,0	3355	38,5	2272	1,2	7832	54,5
Доходи майбутніх періодів	19945	8882,1	9320	9023,1	10250	-11063	-55,5	438,1	4,9	-297	-3,1	1227	13,6

Інші поточні зобов'язан	36382	28821	29591	35695	62736	-7561	-20,8	770	2,6	6104	20,6	27041	76,7
Усього поточних зобов'язань і забезпеч	213020,0	213897,1	247698,0	311848,0	492024,1	877,0	0,4	33801,1	15,9	64150	25,8	180176	57,7
Пасив	1374436,1	1453945,1	1615881,	1795544	1909795	79509	5,7	161936	11,1	179663	11,2	110251	6,1

Джерело: складено автором з використанням [34,35].

Проведення аналізу пасивів ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки свідчить, що зареєстрований капітал збільшився у 2020 році в попереднім на 5248 тис. грн., у 2021 році збільшився на 12559 тис. грн., а у 2022 році в порівнянні із попереднім на 21737 тис. грн. також, спостерігаємо збільшення обсягів довгострокових зобов'язань. У 2019 році довгострокові зобов'язання збільшились на 228883 тис.грн у 2020 році і в порівнянні попереднім зменшились. А вже у 2021 знов відбувається збільшились на 10459тис. грн.

Проаналізувавши пасиви ОКВП «Дніпро – Кіровоград» бачимо, таке негативне явище, як збільшення обсягів непокритого збитку та поточних зобов'язань і забезпечень, що є негативною рисою.

Таблиця 2.4

Аналіз структури пасиву балансу ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки

Пасив	2018		2019		2020		2021		2022	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	228628,0	16,6	228628	15,8	233876,0	14,6	246435,1	13,8	268172,0	14,1
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	5501,0	0,4	-	-	5248	0,3	11347	0,6	3394	0,2
Капітал у дооцінках	509222,0	37,1	431553	29,8	357164,1	22,2	241952	13,5	199984,0	10,6

Додатковий капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	11020	0,6
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(139645,0)	-101,9	(97272)	-6,8	(124641,0)	-7,7	(92654)	-5,1	(350466,0)	-18,4
Неоплачений капітал	(5501,0)	-04	(1298,0)	0,08	-	-	-	-	-	-
Вилучений капітал			(871)	005	-		-	-	-	-
Усього власний капітал	592704,1	43,2	560740	38,7	466399,0	28,8	395733	22,0	128710	6,7
Відстрочений податок з доходу	-	-	-	-	-	-	43288,0	2,4	-	-
Довгострокові кредити банків	257257,1	18,8	338970	23,4	565436,1	34,8	697868	38,8	937254,0	49,2
Інші довгострокові зобов'язання	311455,0	22,8	340338,0	23,5	336348,1	20,9	346807	19,4	347807,0	18,3
Усього довгострокові зобов'язання та забезпечення	568712,0	22,8	679308,1	46,8	901784,1	55,9	1087963	60,7	1285061,2	67,4
Короткострокові кредити банків	4678,0	0,3	4967,0	0,3	3719,0	0,2	-	-	14022	0,7
Поточні кредитні зобов'язання:										
довгострокові зобов'язання	17527,1	1,28	35011	2,5	41793	2,6	54079,1	3,1	153318,1	8,1
товари, роботи, послуги	94768,0	6,7	76635,1	5,3	89966,1	5,7	135267	7,6	145703,0	7,8
розрахунки з бюджетом	22455,0	1,7	37428	2,6	45118	2,8	41275,1	2,6	61864	3,3
Розрахунки зі страхування	2158,0	0,1	2827,1	0,2	3457,1	0,02	4628,0	0,02	4769,0	0,2
розрахунки з оплати праці	8119,1	0,5	10572,1	0,7	12643,0	0,8	17518,1	0,9	17167	0,9
Поточні зобов'язання	6988,0	0,4	8736,1	0,6	12091,0	0,7	14363,0	0,8	22195	1,1
Доходи майбутніх періодів	19945,0	1,4	8882,0	0,6	9320,1	0,5	9023,1	0,04	10250	0,5
Інші поточні зобов'язання	36382,1	26,0	28821,1	1,9	29591,1	1,8	35695,1	1,9	62736	3,2

Усього поточних зобов'язань	213020,0	15,5	213897	14,7	247698	15,3	311848	17,4	492024	25,8
Пасив	1374436,1	100	1453945,0	100	1615881,0	100	1795544	100	1909795,0	100

Джерело: складено автором з використанням [34,35].

Проведений нами аналіз структури пасивів ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки показує, що значну питому вагу складає зареєстрований (пайовий) капітал. Так, станом на кінець 2019 року у загальній структурі пасивів він складав 15,7%, на кінець 2020 року – 14,5%, на кінець 2021 року – 13,7%, станом на кінець 2022 року – 14,0%.

Значну частку складає капітал в дооцінках, і станом на кінець 2019 року він складав 29,7% у загальному обсязі активів. Станом на кінець 2020 року – 22,1%, на кінець 2021 року – 13,4 %, на кінець 2022 року - 10,5% від загального обсягу пасивів.

Спостерігаємо, що значну питому вагу складають Довгострокові кредити банків та інші довгострокові зобов'язання. Так, довгострокові кредити банків станом на кінець 2019 року дорівнювали 340338 тис. грн., станом на кінець 2020 року - 336348 тис. грн., на кінець 2020 року – 346807 тис. грн., на кінець 2022 року – 347807 тис. грн. Розрахунки показують, що ОКВП «Дніпро – Кіровоград» має заборгованість з бюджетом та з оплати праці.

Таблиця 2.5

Аналіз фінансових результатів ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки

Стаття	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення							
						2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
						т. грн	%	т. грн	%	т. грн	%	т. грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції	266637,1	312006,0	416705,1	484204,1	526658,1	45368,9	17,0	104698,9	33,7	67499,1	1,63	42454,1	8,7

Собіварт реаліз продукції	(358494, 1)	(398 504, 0)	(417 8410 ,0)	(493 680, 1)	(6056 36,1)	400 10	11, 1	377 990 6	948 ,5	- 368 473 0	- 8 8, 2	11 19 56	22 ,6
Валовий прибуток (збиток)	(86498)	(918 57)	(113 6,0)	(947 6,0)	(789 78,0)	-53 59,0	6,2	-90 721	-98, 7	-83 40, 1	-73 14,1	- 695 02	-7 3 3,4
Інші операц доходи	41266,2	1236 26	7311 8,1	7452 21,1	6771 5,1	823 60, 1	199 ,7	-50 508	-40,9	140 4,1	1,9	-67 750 6,1	-90 ,8
Адміністра тивні витрати	(20148, 0)	(238 70,1)	(299 14,0)	(393 78,0)	(436 18,0)	-37 22,0	18, 3	604 4,3	25,4	946 4,0	31,6	424 0,0	10, 8
Витрати на збут	(14345)	(191 77)	(250 25,0)	(275 62)	-	-48 32	33, 7	584 8	30,5	253 7	10,1	-	-
Інші операц витрати	(31415)	(377 02,0)	(123 560)	(474 04,0)	(290 455)	628 7,0	20, 1	858 58	227, 8	-76 156	-61, 7	243 051, 0	51 2,7
Фін рез від операційної діяльності	(116499)	(436 21,0)	(1065 17,0)	(492 98)	(345 336)	- 72 8 78,0	- 62, 6	628 96	144, 2	- 572 19	- 53,7	29 60 68	60 0,6
Інші фінансові доходи	11216	1292 0	108	424	38	170 4	15, 2	- 12 8 12,1	-99,3	316	29 2,5	-3 86	-9 1,1
Фінансові витрати	(1595,0)	(242 1,0)	(151 1,0)	(179 0,0)	(843 3,0)	826	51, 8	-91 0,0	-37,7	279	18, 5	66 43	37 1,2
Фін рез до оподаткува ння	(106883 ,0)	(331 27,0)	(984 82,0)	(387 23,0)	(343 379, 0)	-73 756	-6 9,0	653 55	197 ,3	-59 759	- 60,7	30 76 56	79 4, 5
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	6479	4368 1	-	-	-	-	-	-	37 20 2	57 4, 2
Чистий прибуток (збиток)	(106883 ,0)	(331 27,0)	(984 82,0)	(322 44,0)	(299 698, 0)	-73 756	-6 9,1	653 55, 0	197 ,4	-597 59,0	- 6 0, 7	26 74 54	82 9, 5

Джерело: складено автором з використанням [34, 35].

Дослідження показали, що ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки наростив обсяги чистого доходу від реалізації продукції. Так у 2019 році в порівнянні із попереднім обсяги чистого доходу від реалізації продукції збільшились на 45369 тис. грн., у 2020 році на 104699 тис. грн., у 2021 році на 67499 тис. грн., а у 2022 році на 42454 тис. грн. Це відбулось лише за рахунок підняття тарифів на водопостачання та водовідведення, введення абонентської

плати за користуванням водопостачання та водовідведення. Нажаль це підняття не призвело до покращення фінансового стану, адже надходження пішли на поточний ремонт системи водопостачання та водовідведення, що призвело до зростання собівартість реалізованої продукції. Адже трубопровід є застарілим і потребує не поточного ремонту, а значних капітальних вкладень. Через застарілий трубопровід часто трапляються аварії на водогонах, що врешті решт потребує негайного оновлення.

Використовуючи відому нам методику оцінки фінансового стану підприємства проведемо коефіцієнтний аналіз показників, а результати занесемо у таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок відносних показників ліквідності ОКВП «Дніпро – Кіровоград» за 2018-2022 роки

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення (±)			
						2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Коефіцієнт покриття	0,67	0,78	0,86	0,68	0,38	0,11	0,08	-0,18	-0,3
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,62	0,71	0,81	0,6	0,33	0,09	0,1	-0,21	-0,27
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,9	0,22	0,34	0,2	0,005	-0,68	0,12	-0,14	-0,195
Чистий оборотний капітал (тис. грн)	-69 318	- 4669 2	-32454	- 9892 4	- 30200 6	22626	1423 8	66470	- 20308 2

Джерело: складено автором з використанням [34,35].

Розрахований нами коефіцієнт покриття у 2018 році складав - 0,67, у 2019 році- 0,78, у 2020 році - 0,86, у 2021 році - 0,68, а у 2022 році – 0,38. Ці результати свідчать про значний фінансовий ризик, і підприємство не може своєчасно сплачувати поточні платежі.

Розрахований нами коефіцієнт швидкої ліквідності, який демонструє здатність підприємства погашати свої поточні зобов'язання у 2018 році склав 0,62, у 2019 році – 0,71, у 2020 році – 0,81, у 2021 році – 0,6, а у 2022 році – 0,33. За умов, що достатнім є значення 1, це дуже неприйнятний показник.

Таблиця 2.7

**Розрахунок показників фінансової стійкості ОКВП «Дніпро –
Кіровоград» за 2018-2022 роки**

Показник	Станом на					Відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2022	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Власні обігові кошти	-69 318	-466 92,0	-324 54,0	-98 924,0	-302006	22626	14238	66470	-203 082
Коеф платоспрстї (автономії)	0,4 2	0,39	0,29	0,23	0,07	-0,05	-0,1	-0,06	-0,16
Коеф.фін залежності	0,5 7	0,62	0,72	0,78	0,94	0,05	0,1	0,06	0,16
Коефіцієнт фінансув	0,3 5	0,38	0,53	0,78	3,82	0,03	0,15	0,25	3,04
Коеф забезпеч власн обор засобами	-0, 42	-0,28	- 0,16	- 0,46	-1,59	0,14	0,13	-0,31	-1,13
Коеф маневр власного оборотного капіталу	- 0,1 1	-0,08	- 0,07	- 0,25	-2,34	-0,19	0,01	-0,18	-2,07
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,1 5	0,15	0,15	0,17	0,26	0	0	0,02	0,09
Коефіцієнт фінансової стабільності	2,7 8	2,26	1,88	1,27	0,26	-0,52	-0,38	-0,61	-1,01

Джерело: складено автором з використанням [34,35].

Розрахований коефіцієнт автономії на ОКВП «Дніпро –Кіровоград» дорівнює у 2020 році – 0,28, у 2021 році – 0,22, а у 2022 році -0,06. Це дуже негативний показник і наочно свідчать про значну залежність підприємства від кредиторів. Коефіцієнт фінансової залежності на ОКВП «Дніпро Кіровоград» у 2020 році складає - 0,72, у 2020 році- 0,78, а у 2022 році – 0,94.

Цей результат свідчить про досить високу частку позичкового капіталу у загальній структурі власного капіталу.

2.3. Аналіз та оцінка бюджетної підтримки ОКВП «Дніпро Кіровоград»

Підприємства водопостачання та водовідведення є одним із найважливіших та пріоритетних структур національної економіки, який забезпечує життєздатність всієї країни. Підприємства водопостачання та водовідведення для якісного виконання своїх функцій потребують бюджетної підтримки.

Розглянемо чисельність комунальних підприємств по Україні за 2018 - 2022 роки (табл.2.8.)

Таблиця 2.8

Тенденції змін чисельності комунальних підприємств в Україні за 2018 - 2022 роки

Показник	Роки					Темп росту 2022/2021 (%)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Кількість юридичних осіб в Україні	1072945	1121347	1185071	1235024	1298435	5,13
у т.ч. комунальних підприємств	11464	11438	11677	11640	12842	10,32

Джерело: складено автором з використанням [36].

Велика кількість комунальних підприємств та відсутність дієвого контролю з боку держави перешкоджають ефективному моніторингу їхньої

діяльності. Низький рівень прозорості створює передумови зловживання керівниками їх службовим становищем. Незважаючи на велику кількість КП, діяльність багатьох із них не оприлюднюється в офіційній звітності. В умовах діджиталізації недостатнє оприлюднення даних багатьма комунальними підприємствами негативно впливає на загальну прозорість їх фінансово-господарської діяльності і в цілому місцевих фінансів. Варто відмітити, що в сучасних умовах фінансовий стан підприємств комунального господарства є незадовільним та потребує негайного втручання всіх зацікавлених сторін, і в першу чергу, держави та органів місцевого самоврядування. Розглянемо основні показники фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ), які є основою всього сектору комунальної власності за 2018-2022 роки.

Таблиця 2.9

Показники фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства в Україні за 2018-2022 роки (млн. грн.)

Показник	Роки					Відхилення 2022/2021	
	2018	2019	2020	2021	2022	млн. грн	%
Прибутки підприємств	1245	698	423	760	782	22	2,9
Збитки підприємств	3010	4200	6100	5600	6200	600	10,7
Дебіторська заборгованість	13877	15959	19310	237420	30030	- 207390	-87,3
Кредиторська заборгованість	26542	29727	33295	30600	38400	7800	25,4
Заборгованість населення за комунальні послуги	14708	10978	13735	16395	24420	8025	48,9

Джерело: складено автором з використанням [36].

Аналіз фінансових результатів господарської діяльності підприємств галузі протягом 2018-2022 років демонструє їх збитковість. Зокрема, згідно з 2022 р. обсяг збитків комунальних підприємств у 8 разів перевищив обсяг їх прибутків, також третя підприємств комунальної власності є збитковими. Наведені дані свідчать, що динаміка показників фінансового стану

підприємств демонструє жахливий стан їх збитковості, скорочення прибутковості та зниження якості послуг, зростання рівня дебіторської та кредиторської заборгованості як наслідок зростання заборгованості населення за житлово-комунальні послуги. Упродовж 2018-2022 років через збільшення заборгованості за комунальні послуги прибутковість підприємств знизилася на 37 %. Також однією з основних проблем щодо функціонування комунальних підприємств є відсутність підтримки та контролю з боку місцевої влади ефективно використовувати фінансові ресурси та розвивати підприємства з метою надання якомога якісніших послуг споживачам. Розглянемо рентабельність активів та рентабельність власного капіталу підприємств комунального господарства в Україні за 2018-2022 роки, а результати занесемо у таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

**Рентабельність активів та рентабельність власного капіталу
підприємств комунального господарства в Україні за 2018-2022 роки**

Показник	Галузь	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Рентабельність активів	Водопостачання та водовідведення	-1,1	- 2,16	-2,02	-2,78	-5,0
	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря				-0,95	-1,0
	Транспорт та логістика				-1,15	-2,0
Рентабельність власного капіталу	Водопостачання та водовідведення				-5,83	-1,0
	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря				-5,0	-3,29
	Транспорт та логістика				-3,0	-2,05

Джерело: складено автором з використанням [36].

Як свідчать дані табл. 2.10, комунальним підприємствам характерні від’ємна рентабельність власного капіталу та активів. Особливо це стосується підприємств, що надають послуги загальної потреби, а це водопостачання та водовідведення. Тут більшість підприємств є комунальними. Нажаль, комунальні послуги надаються за встановленими тарифами та мають високий ступінь зношеності та низьку якість основних фондів. Незадовільні рівні дохідності власного капіталу та активів не забезпечують оновлення основних фондів на належному рівні та інвестиції в людський капітал (працівників), необхідних для забезпечення належної якості послуг для комунальних підприємств.

В результаті дослідження виявлено, що ключовою проблемою галузі є формування напрямків фінансового забезпечення комунального господарства. Основними напрямками фінансових джерел підприємств водопостачання та водовідведення є кошти державного та місцевих бюджетів, гранти, кредити банків, кошти міжнародних організацій, власні фінансові ресурси, які створюються за рахунок плати за користування комунальними послугами, прибутку, амортизаційних відрахувань та ін. Оскільки для більшості комунальних підприємств характерна збитковість, то фінансове забезпечення їх діяльності відбувається за рахунок державної та місцевої фінансової підтримки, зокрема, за рахунок фінансування з місцевих бюджетів. Нажаль, незадовільний фінансовий стан комунальних підприємств є незмінним джерелом додаткового фінансування з місцевих бюджетів, а виконання ними їх базових функцій за рахунок отримання бюджетної допомоги може знищувати конкуренцію, а також нести в собі корупційну складову.

Як показали проведені дослідження у 2020 році ОКВП «Дніпро Кіровоград» було виділено бюджетні кошти. Згідно з рішенням Кіровоградської обласної ради» від 12.03. 2020 року №736 «Про внесення змін до рішення обласної ради від 10.12.2019 року №715 «Про обласний бюджет на 2020 рік» надано фінансове забезпечення за рахунок коштів загального

фонду обласного бюджету в сумі 5000000 тис. грн. на погашення заборгованості по сплаті основного боргу за 2019 рік згідно договору субкредитування №13010-05/97 про використання Позички, яка надана Україні МБРР, освоєно коштів в сумі 5000000 грн.

ОКВП «Дніпро Кіровоград» виділив кошти на суму 180000 грн. на «Реконструкцію каналізаційних споруд в м. Знам'янка, вул. Будьонного 207», 170000 грн. на «Реконструкцію каналізаційних і очисних споруд м. Світловодськ», 2398680 грн. на проведення робіт по об'єкту «Реконструкція КНС -1 по вулиці Шевченка1б.», с. Березівка Маловисківського району Кіровоградської області, 96228500 грн. на проведення робіт по «Реконструкції II нитки напірного каналізаційного колектора від КНС №1»Ново-Пилипівське» до Марто-Іванівських каналізаційних очисних споруд міста Олександрія.

Згідно із розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 9.11.2020 року №741-р «Про внесення змін до переліку природоохоронних заходів та об'єктів, фінансування яких здійснюється у 2020 році за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища» ОКВП «Дніпро Кіровоград» виділені кошти в сумі 1504,74 тис. грн., на «Виготовлення проєктно-кошторисної документації на реконструкцію Марто- Іванівських очисних споруд за адресою Лугова 1а. с. Марто-Іванівка, м. Олександрія, Кіровоградська область» у 2020 році виділені кошти не освоєно.

Згідно розпорядження Кіровоградської обласної державної адміністрації від 16.10.2020 року №667-р «Про затвердження обсягів субвенцій, що передаються з окремих бюджетів обласному бюджету, та внесення змін до переліку об'єктів, фінансування яких здійснювалось у 2020 році за рахунок коштів бюджету розвитку обласного бюджету» ОКВП «Дніпро Кіровоград» виділено фінансову підтримку в сумі 855,00 тис. грн., з них освоєно 245,69 тис. грн. на придбання матеріалів для аварійно-відновлювальних робіт на

водоканалізаційній системі міста, 540,00 тис. грн. на відшкодування витрат на електроенергію пов'язані із відкачкою підземних ґрунтових вод не пов'язаних із основною діяльністю

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Проблеми незадовільного фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення

Особливо гостро підприємства водопостачання та водовідведення відчули на собі наслідки негативного фінансового стану у період військового стану. Оскільки «виникло чотири типи територій: глибокий тил, прифронтові області, населені пункти, які знаходяться під тимчасовою окупацією, та території, де ведуться активні бойові дії. Такий поділ впливає не тільки на місцеву економіку, життя людей, а й на надання основних послуг для забезпечення життєдіяльності громад. Тому Асоціація міст України запропонувала індивідуальні підходи до оплати комунальних послуг на цей період: коли відомо та внесено в реєстр через систему «Дія», що будинок зруйновано, нарахувань за житлово-комунальні послуги не відбувається, а якщо оселя вціліла - оплата нараховується, але стоїть питання можливості її здійснення. При цьому комунальні підприємства або державні підприємства продовжують забезпечувати життєдіяльність населених пунктів: вивіз сміття, подача електрики, води чи газу. У деяких громадах оплата за комунальні послуги скасована рішеннями органів місцевого самоврядування, але тільки за ті послуги, за які відповідає місцеве самоврядування. Скасування оплати може відбуватися, якщо встановлено, що послуга не надається. Інша справа, коли послуга тимчасово не надавалася - існують механізми перерахунку, пільгового періоду, відповідних дотацій. Тобто кожний муніципалітет підходить до цього питання по-своєму, виходячи із ситуації, яка склалася, але маючи на меті недопущення колапсу комунальної сфери господарства» [46].

Асоціація міст України пропонує «низку законодавчих дій та відповідних урядових рішень:

1. Списання боргів комунальних підприємств, щоб вони змогли зробити таке списання для споживачів.

2. Спрямування цільової субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку сфери комунального господарства, що дозволить підприємствам водопостачання та водовідведення не підвищувати вартість своїх послуг до економічно обґрунтованої, адже певним чином їх збитки компенсуватиме держава.

3. Міжурядові угоди в рамках президентської програми відновлення населених пунктів, що полягає у налагодженні зв'язків між українськими та європейськими муніципалітетами для надання матеріально-технічної підтримки (платформа Cities4Cities), співпраця з донорськими організаціями для поставки в населені пункти обладнання для відновлення пошкоджених об'єктів комунальної інфраструктури.

4. Податкові преференції для комунальних підприємств, оскільки вони також є платниками податків, оскільки перший місяць війни влада надала серйозні податкові пільги для бізнесу незалежно від місця розташування, а комунальні підприємства їх не отримали, хоча працюють, надаючи відповідні послуги людям» [46].

Проведені нами дослідження показали, що через відсутність принципу корпоративного управління на підприємствах водопостачання та водовідведення часто виникає конфлікт інтересів. Фактично для покращення фінансової ситуації на підприємствах водопостачання та водовідведення бракує публічної прозорості та ефективного регулювання у вигляді наглядових рад із незалежними членами. Підприємства водопостачання та водовідведення внаслідок демпінгу отримують швидку фінансову допомогу з боку місцевого бюджету, чим погіршують ринкове становище приватних підприємств, які б могли надавати послуги водопостачання та водовідведення.

Також спостерігається необґрунтоване підвищення вартості підключення до інфраструктури, високі нормативи спонукають нові підприємства відмовлятися від входження на ринок» [27].

Нажаль підприємства водопостачання та водовідведення «купують дешеві, менш ефективні технології, аби зменшити граничні витрати для безболісного збільшення частки на ринку внаслідок фіксованих витрат. Внаслідок зростання собівартості збитки водоканалів сягнули близько 200 млн. грн. у 2019 році. Більшість комунальних підприємств майже в усіх областях потребують модернізації та санації у зв'язку з ризиком банкрутства. Приблизно на 80% зношена комунальна інфраструктура, яка навіть не має можливості здійснювати капітальний ремонт» [27].

Підприємства водопостачання та водовідведення не приймає «прозорі правила ведення бізнесу, здорова конкуренція і низький вплив держави на ринкові процеси стимулюють економічне зростання і дають можливість економічним агентам втілити свої здібності. Реальною загрозою здоровій конкуренції в комунальній галузі є нераціональна політика фінансування з боку держави. Багато комунальних підприємств зловживають державною підтримкою, що спричиняє загрозу спотворення економічної конкуренції. Тільки ефективний моніторинг та контроль з боку Антимонопольного комітету дозволять провести збалансовану регіональну фінансову політику, що зумовить демонополізацію в комунальному господарстві» [27].

У всіх країнах Східної Європи велику роль в управлінні підприємствами водопостачання та водовідведення відіграють органи місцевої влади. Вони можуть створювати та розвивати послуги водопостачання та водовідведення самостійно або ж делегувати їх третій стороні, застосовуючи тендерні процедури.

Так, досвід Румунії показує, що органи місцевої влади мають законне право контролювати, створювати, аналізувати та змінювати керівництво підприємств водопостачання та водовідведення.

У Польщі через проведення реформ усі комунальні підприємства, у тому числі водопостачання та водовідведення були перетворені у комерційні, що спричинило комерціалізацію менеджменту цих підприємств. Також, місцеві органи влади через проведені реформаторські можуть не лише ставати учасниками різних товариств, а й отримувати значну частку власності таких компаній.

В «Угорщині органи місцевої влади створюють компанії у формах, які передбачені Господарським кодексом. Тобто поширена практика створення господарських товариств. Тут, комунальні підприємства надають послуги в таких основних сферах як громадський транспорт, каналізація та управління відходами. Потенційно привабливими галузями для розвитку комунальних послуг є управління рекреаційною інфраструктурою, будівництво інженерних і транспортних споруд, охорона довкілля тощо» [27].

В Україні, у «малих містах зазвичай більшість комунальних послуг надається одним комунальним підприємством, а у великих навпаки – багато комунальних підприємств надають різні види комунальних послуг. Щоб забезпечити здорову конкуренцію, органи місцевої влади зобов'язані спочатку отримати дозвіл національного регулятора, перш ніж підписати договір із компанією, яка їм належить» [27].

Можемо зробити висновок, що «європейські країни мають такі особливості управління в комунальній сфері:

1. Місцеві органи влади відповідальні за надання комунальних послуг.
2. Поширена практика концесії суспільно важливих послуг національним та іноземним компаніям.

3. У Румунії договір про надання комунальних послуг може бути чинним щонайбільше 5 років: аби запобігти ризику тривалого обмеження ринкової діяльності. В Угорщині розвинені господарські товариства.

Найбільш істотними факторами ризику, що впливають на результати діяльності ОКВП «Дніпро-Кіровоград», є недосконала нормативна та законодавча база, а саме:

1. Розбіжність у термінах зміни цін на ресурси та введенням в дію тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення. Зміна протягом строку дії тарифів вартості окремих складових структури тарифів, з причин, які не залежать від підприємства. Збільшення розміру мінімальної заробітної плати, ставок податків та зборів, підвищення вартості паливно-енергетичних та інших матеріальних ресурсів призводить до недоотримання доходів та, відповідно, до недостатності обігових коштів підприємства. Як наслідок, утворюється та зростає заборгованість підприємства зі сплати поточних зобов'язань» [27].

2. Несвоєчасне «відшкодування з державного бюджету різниці в тарифах на централізоване водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем) населенню, а також організаціям та установам, що фінансуються з державного та/або місцевих бюджетів, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем) тарифам, що затверджувались та/або погоджувались органами державної влади чи органами місцевого самоврядування» [27].

Законом України від «03 листопада 2016 року №1730_VIII « Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії» передбачена процедура врегулювання заборгованості, яка виникла до 01.01.2016 р., та має бути компенсованою з державного бюджету. Фактично, протягом 2017-2018 р., заборгованість держави з різниці в тарифах на послуги з централізованого

водопостачання та водовідведення наданих споживачам за минулі роки (до 01.01.2016р.) погашена не в повному обсязі» [27].

Одночасно, до «факторів ризику можливо віднести аварії, зупинки устаткування, що призводить до переривання технологічного циклу підприємства.

Підприємством експлуатується обладнання зі значним ступенем зносу. Застаріле насосне обладнання не відповідає сучасним вимогам. Кількість аварій на мережах водопостачання та водовідведення з кожним роком зростає. Ці умови погіршує невідповідність діючих тарифів водопостачання та водовідведення фактичним витратам, а як наслідок – постійна нестача коштів. Основні засоби не оновлюються в достатніх об'ємах. Вирішення визначених питань сприяло б покращенню фінансового стану підприємства та забезпечило би його стабільну роботу.

Також, на зниження доходів підприємства впливає низький рівень свідомості окремих споживачів послуг, що проявляється у безвідповідальному відношенні до водоспоживання, а саме:

- несанкціоноване приєднання до мереж водопостачання та водовідведення, що перебувають на балансі підприємства;
- невчасне та не в повній мірі повідомлення про фактичні зміни фактичної кількості проживаючих, рівня благоустрою;
- несвоєчасній сплаті за отримані послуги» [27].

З метою покращення результатів діяльності ОКВП «Дніпро-Кіровоград», варто розробляти заходи та пропозиції з метою виявлення та виправлення проблемних питань до уповноважених регулюючих органів.

Отже, всі комунальні підприємства в тому числі і ОКВП «Дніпро-Кіровоград» потребують ефективних моделей управління. З метою прискорення впровадження ефективних моделей управління необхідно залучати приватних інвесторів у комунальний сектор. Теж необхідно

створювати спостережні ради, до складу яких входять професійні незалежні учасники, що позитивно впливатиме на розвиток комунальних підприємств.

3.2. Напрямки покращення фінансового стану підприємств водопостачання та водовідведення

Підприємства водопостачання та водовідведення створюють базові умови для повноцінного життя населення та виробничої діяльності підприємств.

Сучасний стан підприємств водопостачання та водовідведення характеризується зростанням усіх видів заборгованості, значним зносом основних засобів, утрат енергоносіїв тощо. «Найгостріші проблеми в галузі пов'язані з: невідповідністю відносин у сфері житлово-комунального господарства змінам в економіці держави і відсутністю системи взаємозв'язків із системою ринкової економіки; недосконалістю системи державного регулювання ринку житлово-комунальних послуг; штучною монополізацією діяльності у сфері будівництва, реконструкції та утримання житла; нерозвиненістю сучасних форм ефективного управління житлом і підприємствами водопостачання та водовідведення, відсутністю єдиної технічної політики розвитку житлової та комунальної інфраструктури» [27].

Ці фактори вимагають негайного проведення структурних реформ, які б забезпечили створення нової економічної моделі експлуатації та розвитку житлового фонду, його надійне та високоякісне обслуговування з урахуванням інтересів споживачів. В іншому разі вартість житлово-комунального обслуговування разом та підприємств водопостачання та водовідведення зокрема, зростатиме високими темпами на фоні зниження його надійності та якості. Недосконалість системи управління підприємствами водопостачання та водовідведення, недостатні темпи реформування призвели до того, що підприємства цього напрямку неспроможні ефективно працювати в сучасних

економічних умовах, надавати споживачам послуги рівня та якості, які співставленні із їх вартістю, зростають ризики техногенних аварій. Трансформація в сучасний економічний простір потребує реформування та розвитку підприємств водопостачання та водовідведення України в цілому з урахуванням національних та регіональних особливостей та досвіду розвинених країн.

Джерело: складено автором з використанням [2,13, 20].

Рис. 3.1. Напрямки підвищення ефективності управління підприємствами водопостачання та водовідведення

З метою забезпечення ефективності та результативності управління підприємствами водопостачання та водовідведення «особливо актуальними є питання оптимізації їх управління на основі позитивних структурних зрушень галузевої, просторової та функціональної систем, відновлення та зміцнення ефективного співробітництва регіонів, зменшення міжрегіональних та міжгалузевих диспропорцій, раціонального використання ресурсів, формування й використання економіко-виробничого потенціалу підприємств водопостачання та водовідведення» [27]. Заходи підвищення ефективності підприємств водопостачання та водовідведення можна побачити на рисунку 3.1.

Слід зазначити, що для зміцнення ефективності управління варто фокусувати увагу на розробці механізму управління підприємствами водопостачання та водовідведення на основі реалізації вказаних принципів:

- єдності методологічних підходів до формування складових частин представленого механізму;
- оптимальності структури органів управління підприємством водопостачання та водовідведення;
- можливості постійної трансформації елементів організаційно-економічного механізму підприємства водопостачання та водовідведення та здійснення позитивних заходів на них відповідно потребам внутрішнього та зовнішнього середовища;
- чіткого розподілення елементів організаційно-економічного механізму управління підприємством водопостачання та водовідведення та усією галуззю та територіальними ознаками;
- інфокомунікативності як основної умови інформатизації науково-технічного прогресу та соціально-економічного розвитку держави в цілому і підприємств водопостачання та водовідведення зокрема.

Для підвищення рівня керованості функціонування підприємств водопостачання та водовідведення варто зосереджувати увагу на необхідності

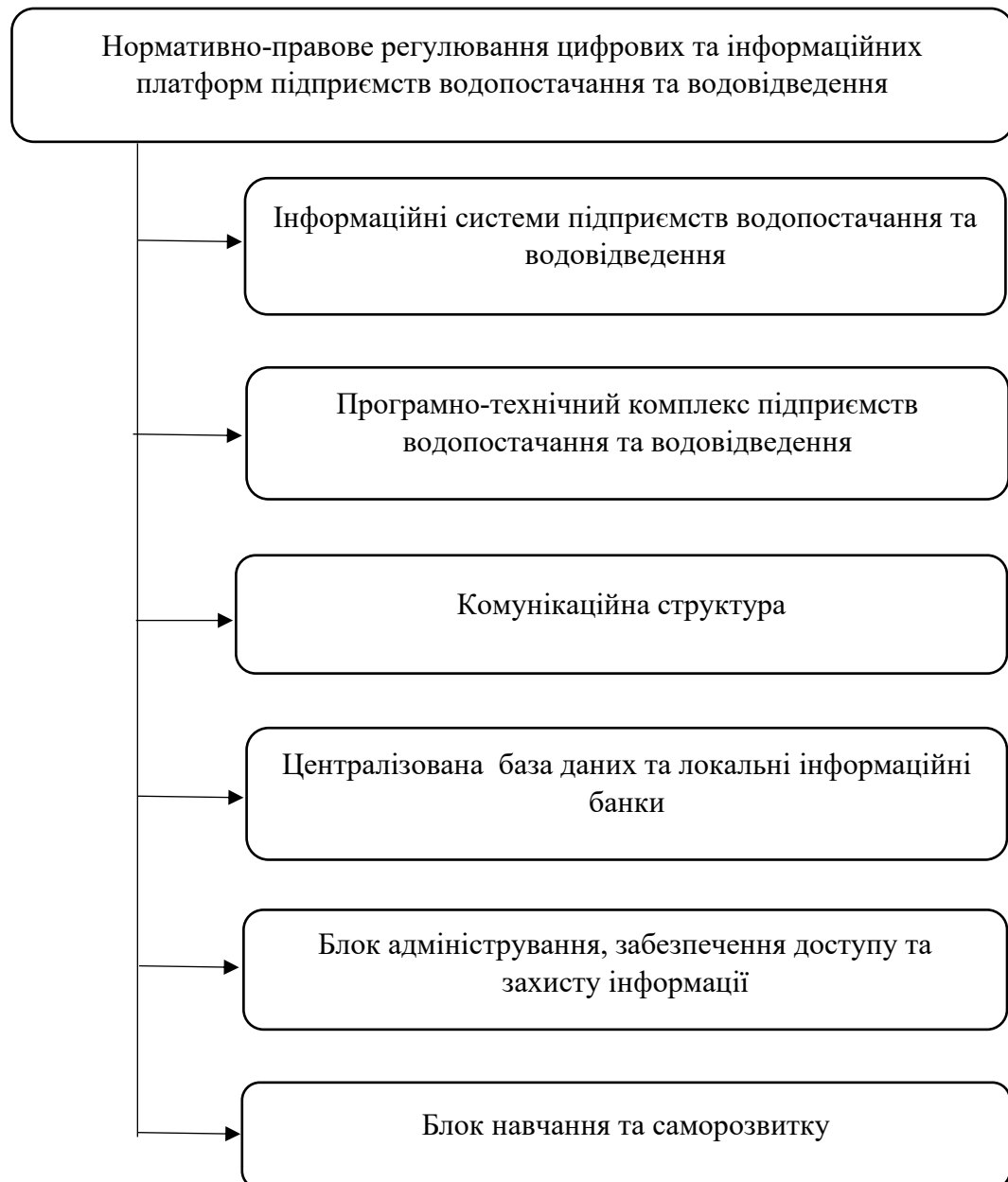
розробки відповідних показників, процесів та заходів, що відбуваються в житлово-комунальному господарстві.

У результаті проведених нами досліджень виявлено, що в сучасних наукових дослідженнях у сфері управління підприємствами водопостачання та водовідведення особлива увага приділяється: програмам розвитку житлово-комунального господарства в цілому та підприємств водопостачання та водовідведення, використанню сценарного підходу до функціонування підприємств водопостачання та водовідведення, формуванню основних принципів управління підприємствами водопостачання та водовідведення, визначення та вдосконалення системи показників розвитку господарства .

Для оптимізації системи управління підприємствами водопостачання та водовідведення пропонується вдосконалювати муніципальне управління цими підприємствами через підвищення ефективності їх функціонування Дирекції єдиного замовника по управлінню житловим фондом і прилеглими територіями.

Існуюча структура підприємств водопостачання та водовідведення повинна трансформуватись в управляючу компанію, де її функціонування залежить від якості наданих послуг і технічного стану промислового фонду. Слід зазначити, що за останні роки підвищується значення інфокомунікації та цифровізації функціонування й розвитку підприємств водопостачання та водозабезпечення. Тут, варто запропонувати впровадження або вдосконалення системи інфокомунікації та цифровізації на основі використання сучасних інформаційних систем і технологій. Так, розглядається інфокомунікації та цифровізація як процес планомірного та керованого формування в суспільстві і його економічній структурі якісно нового рівня інформаційної культури, побудованої на розширенні мережі комп'ютерних систем, розвитку інфокомунікації і практичному освоєнні в бізнесі, економіці та суспільстві нових інформаційних технологій, платформ, мобільних додатків і ресурсів для вирішення поточних і стратегічних важливих завдань.

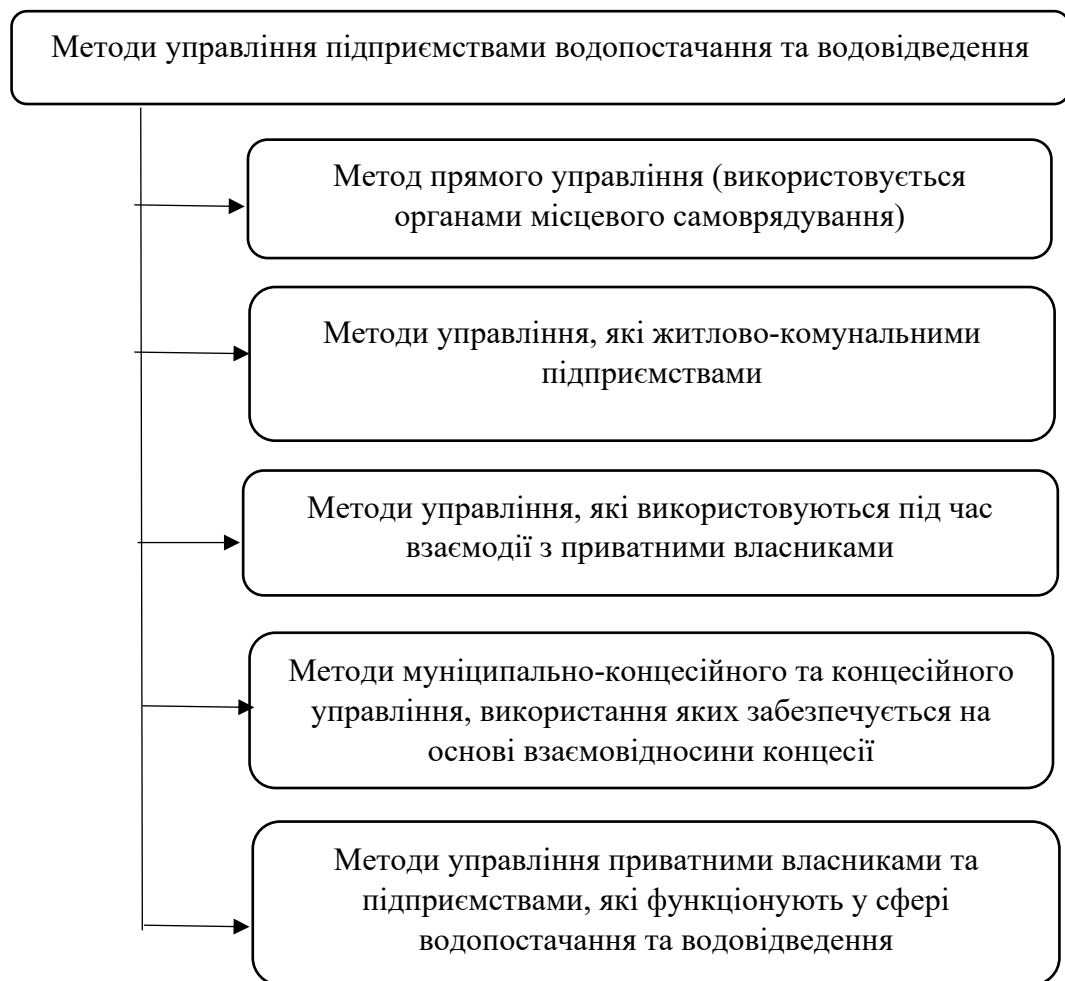
На підприємствах водозабезпечення та водовідведення для підвищення ефективності та результативності використання інформаційних потоків пропонуємо розробляти та впроваджувати багаторівневі системи, в яких на основі відповідного нормативно-правового базису визначаються наступні сегменти, які представлені рисунком 3.2.

Джерело: складено автором з використанням [1,8,54].

Рис. 3.2. Багаторівнева система управління інформаційними потоками на підприємствах водопостачання та водовідведення

Запропонована система дає змогу забезпечити управління потоками інформації на всіх рівнях функціонування підприємство водопостачання та водовідведення. Крім того, виділяючи окремі блоки в системі, управлінські заходи можуть впливати та попереджувати негативні явища на комунальних підприємствах.

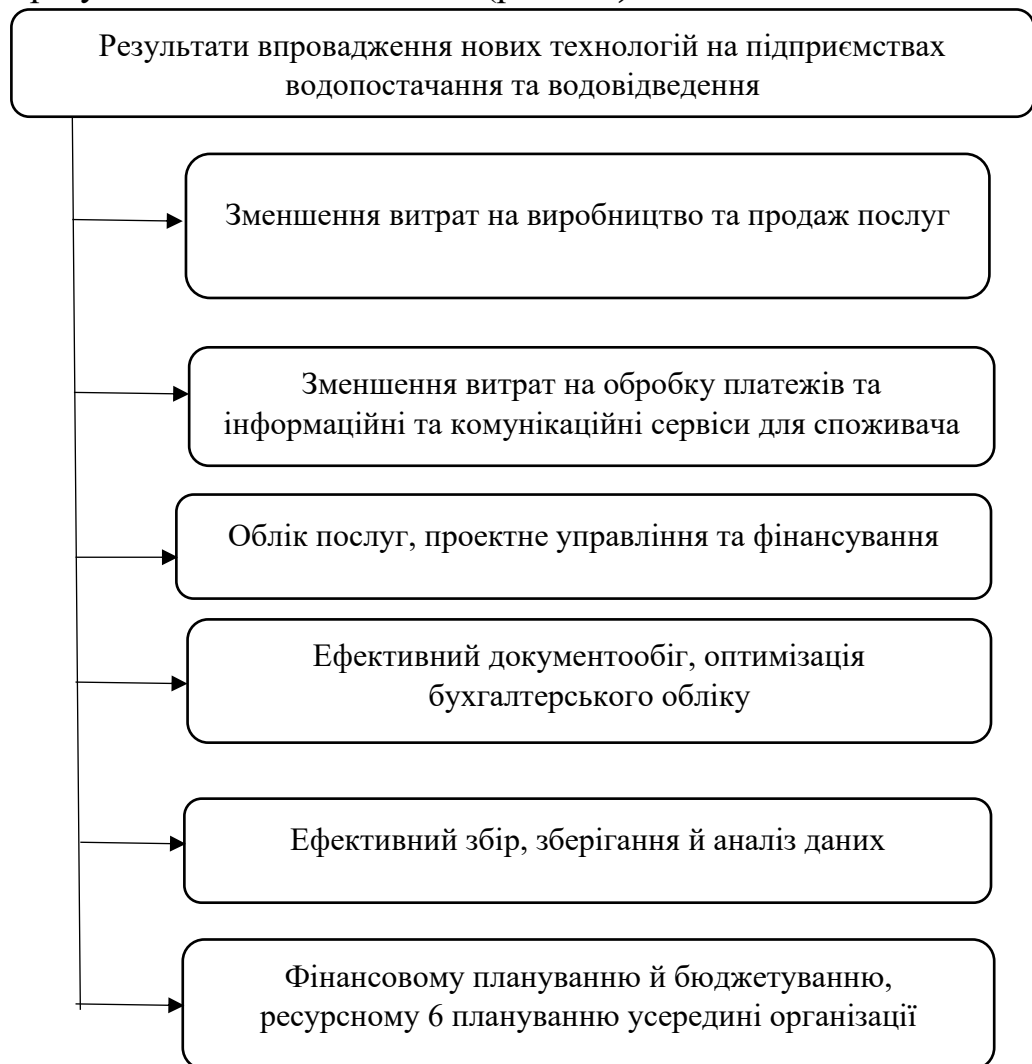
Джерело: складено автором з використанням [1,8,54].

Рис. 3.3. Методи управління підприємствами водопостачання та водовідведення

У рамках розробленої системи управління інформаційними потоками на підприємствах водопостачання та водовідведення доцільним є використання відповідних інструментів та організаційних структур:

- білінгових систем (система тарифікації та виставлення рахунків абонентів);
- державного реєстру населення;
- єдиного розрахункового вікна;
- геоінформаційних технологій;
- розрахункових центрів та ін.

Отже, впровадження нових технологій на підприємствах водопостачання та водовідведення дасть змогу підвищити рівень управління, реагування на негативні явища, зменшити витрати щодо надання послуг, збільшити результативність діяльності (рис. 3.3).

Джерело: складено автором з використанням [1,8,54].

Рис. 3.4 Результати впровадження нових технологій на підприємствах водопостачання та водовідведення

Під час здійснення управління підприємствами водозабезпечення та водовідведення необхідно враховувати чинники географічного середовища на основі теорії «географічного детермінізму», яка полягає у тому, що природні сили визначають напрями суспільного виробництва, враховуючи особливості географічного розміщення підприємств водозабезпечення та водовідведення.

Для забезпечення управління, реалізації основних напрямів розвитку підприємств водопостачання та водовідведення пропонується використовувати інструментарій, який базується на методах, які представлені на рисунку 3.4.

Для забезпечення ефективності управління підприємствами водопостачання та водовідведення особлива увага фокусується на сукупності взаємопов'язаних дій, які спрямовані на:

- визначення територіальних особливостей функціонування об'єктів водопостачання та водовідведення;
- методи управління підприємствами водопостачання та водовідведення;
- аналіз основних напрямів та виявлених особливостей функціонування підприємств водопостачання та водовідведення;
- забезпечення достатнього рівня якості, кількості та фінансової основи наданих послуг;
- планування й забезпечення заходів стратегічного розвитку підприємств водопостачання та водовідведення;
- моделювання систем управління підприємствами водопостачання та водовідведення;
- застосування інфокомунікаційних систем;
- використання сучасних управлінських заходів та технологій;
- використання сучасної матеріальної, технічної та технологічної бази під час надання послуг водопостачання та водовідведення, побудову нових систем і ремонті існуючих;

– використання сучасного, адаптованого кадрового потенціалу на підприємствах водопостачання та водовідведення.

Тому на підприємствах водопостачання та водовідведення для зростання ефективності та результативності управління пропонується забезпечити активне впровадження й реалізацію положень стратегій розвитку за здійснення відповідної трансформації системи управління.

Тут основними напрямками формування та реалізації стратегії розвитку є забезпечення результативності наданих з водопостачання та водовідведення, зниження собівартості, зростання ефективності використання виробничих ресурсів, скорочення рівня їх втрат, перерахування податку на додану вартість на житлово-комунальні послуги населенню на оновлення основних засобів комунальних об'єктів і мереж, проведення заходів щодо роз'яснювальної роботи, проведення заходів щодо мінімізації несвоєчасного погашення наданих послуг, проведення інформаційної роботи за напрямками забезпечення важливості та значення підприємств водопостачання та водовідведення, застосування інноваційних, інфокомунікаційних, технічних та технологічних засобів, створення умов для залучення інновацій та інвестицій.

Водночас запропоновані дії дозволять розробити нові та впровадити існуючі комплексні проєкти щодо розвитку підприємств водопостачання та водовідведення, забезпечити ефективне цільове використання бюджетних коштів. На підприємствах водопостачання та водовідведення ефективність функціонування забезпечується через реалізацію управлінських дій на основі здійснення бюджетної децентралізації, зміцнення місцевої фінансової бази житлово-комунального господарства та ін.

Проведені нами дослідження показали, що для підвищення відповідальності місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування за розвиток підприємств водопостачання та водовідведення та створення прозорої системи взаємовідносин місцевих органів влади з управлінськими структурами житлово-комунального господарства

запроваджується комплексний моніторинг усіх сторін функціонування підприємств водопостачання та водовідведення і формування та використання коштів місцевої громади на основі впровадженої системи. Поряд із цим доцільно створити відкриту електронну базу даних, яка буде доступна для кожного громадянина і даватиме вичерпну інформацію про ресурси, економіку, інвестиційну діяльність та розвиток підприємств водопостачання та водовідведення, напрями використання ресурсів громади, рівень реалізації програм та ін.

Крім того, застосування досвіду управління підприємствами водопостачання та водовідведення розвинених країн Європейського Союзу та світу розширить можливості для активізації нових форм і напрямів взаємного співробітництва у сфері водопостачання та водовідведення, залучення регіонів та суб'єктів економічної діяльності України до реалізації проєктів державно-приватного партнерства з боку Європейського Союзу. У системі управління підприємствами водопостачання та водовідведення особлива увага фокусується на формуванні кадрового потенціалу, який відповідав би сучасним напрямам та місії розвитку підприємств водопостачання та водовідведення. У цьому контексті слід указати на підвищення якості професійної підготовки кадрів для системи управління підприємствами водопостачання та водовідведення.

Зрозуміло, що тут зростає роль місцевих органів влади у зміцненні потенціалу регіонального та місцевого розвитку та його ефективному використанні. Під час формування кадрового потенціалу необхідно вдосконалювати систему підготовки та перепідготовки кадрів, здійснення підвищення їх кваліфікації із формуванням і запровадженням чітких вимог до кваліфікаційних характеристик працівників, що зайняті на підприємствах водопостачання та водовідведення.

Для забезпечення відповідного рівня управління пропонується розробити та впровадити систему індикаторів і регуляторів стану та розвитку

підприємств житлово-комунального господарства на основі визначення процесів внутрішнього й зовнішнього середовища, територіального розташування, природньо-кліматичних умов, стану соціально-економічного розвитку регіону та ін. Тут, зосереджується увага на показниках результативності діяльності, формування та спрямування витрат, рівня ефективності використання активів водопостачання та водовідведення, структури та застосування джерел фінансування, рівня оплати наданих послуг, використання відповідних ресурсів, що в сукупності дасть змогу комплексно підійти до стратегії управління підприємствами водопостачання та водовідведення.

ВИСНОВКИ

Експлуатаційні та техніко-економічні показники роботи більшості підприємств водопостачання та водовідведення України є недосить задовільними. Необхідність заміни застарілого обладнання, капітального ремонту мереж водопроводу потребує значних фінансових витрат, які у наш час можливо здійснити лише за рахунок підтримки місцевих бюджетів та надходжень за надані послуги. Ця ситуація вимагає ретельного дослідження кожної складової ведення фінансово-економічної діяльності підприємств водопостачання та водовідведення з урахуванням досвіду Європейських країн щодо формування тарифів на воду, заходів розробленої амортизаційної політики, втілення інноваційно-інвестиційної політики.

Якщо раніше господарська діяльність підприємств водопостачання та водовідведення базувалась на бюджетній підтримці, то сьогодні важливо, спираючись на чинне законодавство, здійснювати виважену фінансову політику та грамотну стратегію розвитку свого підприємства в умовах жорсткого дефіциту коштів та умов відсутності підтримки з боку бюджету.

В результаті дослідження виявлено, що найбільш актуальним сучасним питанням діяльності державних підприємств водопостачання і водовідведення є підвищення якості надаваних споживачам послуг та фінансове оздоровлення.

Це можна здійснити через впровадження наступних заходів:

- покращення рівня роботи підприємств зі збором платежів, покращення платіжної дисципліни споживачів та оптимізація роботи з ними;
- оптимізація структури управління підприємством;
- виділення зі складу суб'єктів природних монополій непрофільних виробництв;
- впровадження та раціоналізація заходів щодо ресурсозбереження, у тому числі енергозбереження – через запровадження як економічних важелів

(удосконалення тарифної політики) та проведення заходів з технічної модернізації;

– залучення приватного бізнесу до діяльності підприємства.

Навіть ідеально запроектована, побудована і налагоджена система водопостачання або каналізації згодом перестає забезпечувати постійні потреби споживачів.

В результаті проведеної роботи, нами прорахований фінансовий стан ОКВП «Дніпро Кіровоград». В результаті якого виявлено, що розрахований нами коефіцієнт покриття у 2018 році складав - 0,67, у 2019 році- 0,78, у 2020 році - 0,86, у 2021 році - 0,68, а у 2022 році – 0,38. Ці результати свідчать про значний фінансовий ризик, і підприємство не може своєчасно сплачувати поточні платежі.

Розрахований нами коефіцієнт швидкої ліквідності, який демонструє здатність підприємства погашати свої поточні зобов'язання у 2018 році складав 0,62, у 2019 році – 0,71, у 2020 році – 0,81, у 2021 році – 0,6, а у 2022 році – 0,33. За умов, що достатнім є значення 1, це дуже неприйнятний показник.

У контексті розробки та реалізації стратегії управління підприємствами водопостачання та водовідведення визначаються можливості використання сценарного підходу розвитку названих підприємств із визначенням напрямів пріоритетного розвитку. При цьому слід розробити та впровадити модель управління підприємствами водопостачання та водовідведення, визначити умови їх застосування, враховуючи аспекти негативного впливу наслідків фінансово-економічної кризи, кризи військового стану, технологію ведення бізнесу, особливості організаційної структури, організацію праці робітників, напрями та схеми здійснення договірних відносин і взаємодії із зацікавленими особами.

Для забезпечення ефективності управління підприємствами водопостачання та водовідведення особлива увага фокусується на сукупності взаємопов'язаних дій, які спрямовані на:

- визначення територіальних особливостей функціонування об'єктів водопостачання та водовідведення;
- методи управління підприємствами водопостачання та водовідведення;
- аналіз основних напрямів та виявлених особливостей функціонування підприємств водопостачання та водовідведення;
- забезпечення достатнього рівня якості, кількості та фінансової основи наданих послуг;
- планування й забезпечення заходів стратегічного розвитку підприємств водопостачання та водовідведення;
- моделювання систем управління підприємствами водопостачання та водовідведення;
- застосування інфокомунікаційних систем;
- використання сучасних управлінських заходів та технологій;
- використання сучасної матеріальної, технічної та технологічної бази під час надання послуг водопостачання та водовідведення, побудову нових систем і ремонті існуючих;
- використання сучасного, адаптованого кадрового потенціалу на підприємствах водопостачання та водовідведення.

Модель управління підприємствами водопостачання та водовідведення формується на основі комбінування англійської, німецької та французької моделей, базується на принципах децентралізації повноважень, забезпечення дерегуляції, формування ринкових відносин, більш активне застосування таких організаційних форм, як об'єднання власників житла у різні групи на конкурсних засадах, використання концесії, оренди, зростання конкуренції, впровадження системи договірно-правових відносин. У рамках моделі

управління особливе значення мають розробка, вдосконалення та впровадження сучасних інформаційних технологій у системі підприємств водопостачання та водовідведення на основі багаторівневих інформаційних систем, що дають змогу підвищити якість формування та використання інформаційних потоків, наданих послуг, реагування на негативні явища та прискорити процеси розвитку галузі в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агаджанов Г.К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств: навч. посіб. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. 2-е вид., перероб. та доп. Харків: ХНАМГ, 2010. 392 с
2. Аніловська Г., Висоцька І. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
3. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2008. №3. С. 117-128.
4. Бутенко А. І., Сараєва І. М., Якимов С. В. Підприємництво в Україні: напрямки розвитку : монографія. Одеса : Фенікс, 2007.
5. Величко В.В., Гайденок С.М. Актуальні питання управління підприємствами житлово-комунального господарства в сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 4. С.119-126.
6. Верхоглядова Н.І. Фінансовий стан суб'єктів господарської діяльності промислових підприємств: Монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. 204 с.
7. Волощук В.Р. Оцінка кредитоспроможності підприємства. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 4. Т. 2. С. 320-328.
8. Глухова В.І. Фінансовий стан комунальних підприємств і напрямки його покращення. Електронне фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2021. №26. С. 30-36.
9. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219–223. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf.
10. Гріщенко І. В., Кобаль О. А. Оцінка показників в процесі фінансового планування підприємства. *Перспективи розвитку фінансово-економічного простору України: зб. наук. праць*. Вінниця, 2020. С. 223–225.

11. Гріщенко І. В. Оцінка показників фінансової стійкості підприємства. Перспективи розвитку фінансово-економічного простору України : зб. наук. праць. Вінниця, 2020. С. 208–211.
12. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я., Саблук П.Т. Фінансовий словник-довідник. Київ: ІАЕ УААН, 2003. 555 с.
13. Денисенко М. П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. Економіка і держава. 2019. № 12. С. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.12.6>.
14. Димченко О.В. Житлово-комунальне господарство в реформаційному процесі: аналіз, проектування, управління: монографія. Харків : ХНАМГ, 2009. 356 с
15. Жулин О. В., Зеленюк-Джунь Л. В. Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств і перспективи їх розвитку. Бізнес-інформ. 2020. № 7. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-7_0-pages-174_180.pdf
16. Загірняк Д. М., Глухова В. І., Кравченко Х. В. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації. Ефективна економіка. № 1, 2021. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8528>
17. Зануда А. Бізнес під час війни: яку підтримку запропонував уряд та як виживає бізнес. BBC. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757453>.
18. Захарова Н.Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 2 (3). С. 128–133.
19. Жулин О. В., Зеленюк-Джунь Л. В. Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств і перспективи їх розвитку. Бізнес-

інформ. 2020. № 7. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-7_0-pages-174_180.pdf

20. Кириленко О. П. Фінансове забезпечення підприємств водопостачання та водовідведення в умовах бюджетної децентралізації. Фінанси України. № 3, 2015. С. 88-101.

21. Килимник І. І. Практичні проблеми в галузі житлово-комунального господарства та шляхи їх вирішення. Open Journal System. 2015. № 1. С. 48-50.

22. Кіндзюр О. С. Регулювання інвестиційного розвитку житлово-комунальної сфери України: дис... кандидата економічних наук : 08.00.03. Львів, 2017. 20 с.

23. Ковальська Л.Л., Кривов'язюк І.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

24. Корецька Н.І. Економіка та організація виробництва [Текст]: конспект лекцій для студентів технічних спеціальностей денної та заочної форм навчання . Луцьк : Луцький НТУ, 2015. 128 с.

25. Ковтуненко Ю. В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2016. № 8/2. С. 40–41. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/2588>.

26. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 43. С. 43-49.

27. Кунь Є. Навмисна збитковість, або що потрібно розуміти про комунальні підприємства <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/11/664992/>

28. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

29. Мочерний С., Устенко О. Основи економічної теорії. 3-тє вид. 2009, 504с.

30. Мочерний С.В., Ляріна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Т. 2. Львів: Світ, 2006. 563 с.

31. Нагорний П.Д., Базюк Д.С. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. Трансформаційна економіка. 2023. №1 (01). С. 44-49.

32. Наукові засади реформування і розвитку житлово-комунального господарства: монографія. Поважний О.С., Попов О.П., Запатріна І.В., Волков В.П. та ін. Черкаси. Брама-Україна, ЧДТУ, 2018. 436 с.

33. Основні статистичні соціально-економічні показники життя міста Кременчук. URL: <https://misto.kremen.gov.ua/index.php?view=datasets&division=stats>

34. Офіційний сайт Обласного комунального виробничого підприємства «Дніпро Кіровоград» URL: <https://dnipro-kirovograd.com.ua/ob12-15>

35. Офіційний сайт Обласного комунального виробничого підприємства «Дніпро Кіровоград». Історія розвитку. <https://dnipro-kirovograd.com.ua/history>

36. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/Arch_reg.htm

37. Панчишин С.М. Макроекономіка: Вид. 10-е, перероб. та доп. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. с. 118.

38. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Булгакова С.О., Куліш А.П. Фінанси підприємств : підручник, 6. вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с.

39. Погорелов В. С. Формування бюджетів територіальних громад в умовах фіскальної децентралізації. Автореферат дис... кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси, кредит. ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2019. 22 с.

40. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних

умовах. Приазовський економічний вісник. 2018. № 1. С. 31–35. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf

41. Портал Відкритий бюджет. Модуль «Комунальні підприємства». URL: <https://www.openbudget.in.ua/public/towns/559cec486b617307ad000000?Locale=uk>

42. Про питну воду та питне водопостачання. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text>

43. Рудаченко О.О., Єсіна В.О. Теоретичні основи дослідження фінансово-господарської діяльності підприємств житлово-комунального господарства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Випуск 21, частина 2. С. 78-80.

44. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: Знання, 2007. 668 с.

45. Самойлюк М. Фінансова допомога від міжнародних партнерів: скільки Україна отримала на 1 серпня. epravda.com.ua, 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/08/2/689933>.

46. Слобожан О. АМУ пропонує чотири законодавчі кроки з підтримки комунальних підприємств, щоб вони могли у складний період надавати якісні послуги без підвищення тарифів. <https://www.auc.org.ua/novyna/oleksandr-slobozhan-amu-proponuye-chotyry-zakonodavchi-kroky-z-pidtrymky-komunalnyh>

47. Топчій О. О. Модернізація сфери житлово-комунального господарства міських агломерацій в умовах децентралізації : дис. на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05. Одеська національна академія харчових технологій МОН України. Одеса, 2020. 20 с.

48. Федоренко В.Г., Якушев Е.Р. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємств. *Економіка та держава*. 2004. №1. С.26-29.

49. Федулова С.О. Економіка підприємств водопостачання та водовідведення : навч. посіб; за ред. проф. О.А. Півоварова; Укр. держ. хім.-тех. універ-т. Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2017. 300 с.

50. Федулова С.О. Півоваров О.А., Дубницький В.І. Оцінка інвестиційної привабливості водопровідно-каналізаційного господарства як базової галузі національного господарства. *Наука, технології, інновації: Науковий журнал*. 2017. № 1(1). С. 55–62.

51. Федулова С.О. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку водопровідно-каналізаційного господарства. Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства: колективна монографія. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2016. 396 с.

52. Цал-Цалко Ю.С. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія практика та інтерпретація: Монографія. Житомир: Житомир. держ. технолог. ун-т, 2004. 506 с.

53. Чемчикаленко Р. А., Сукрушева Г. О., Ткаченко А. Ю. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства. Інфраструктура ринку. 2019. Випуск 27. С. 350–354. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/56.pdf

54. Шаповал Л. П. Формування фінансово-кредитних відносин в комунальному господарстві. Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 10 (101). К., 2009. С.127 – 131.

55. Як фінансування комунальних підприємств спотворює конкуренцію? Центр економічної стратегії. 20.05.2020 р. URL : <https://ces.org.ua/how-does-utility-financing-impairs-competition>

56. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. № 3. Т. 29 (68). С. 173–180.